

TELEGRAFUL ROMÂN

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Serisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori rându-l cu litere garmond.

Cristos a înviat!

Nr. 2610 Prez.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Mitropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania.

Iubitului cler și popor din arhiepiscopia noastră transilvană, dar și îndurare dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Christos.

Christos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând și celor din mormânturi vieță dându-le.

Dacă ne-am întrunit acum, în număr așa mare, aici în casa lui Dumnezeu, iubiților mei fii sufletești, am făcut aceasta pentruca prin rugăciuni și cântări de laudă și de mulțămire, să serbăm și noi împreună cu ceilalți creștini de pe fața pământului, evenimentul cel mare și de bucurie, minunea minunilor, minunea învierii din morți a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos, întâmplată de aproape 1900 de ani.

Iar dacă vom cerceta, iubiților, pentruca învierea Domnului se serbează, cu atâta bucurie și evlavie, timp atât de îndelungat, de toți creștinii de pe fața pământului, vom afla, că bucuria și evlavia cea mare a oamenilor provine nu numai din însași minunea cea mare a învierii Domnului din morți, ci și din sfânta noastră credință, care și prin minunea învierii ne încredințează, că Domnul nostru Iisus Christos, n'a fost numai om, ci și „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat”, care ca om a pățimit, a murit și s'a îngropat, iar ca Dumnezeu a înviat din morți, cu mărire, pentru noi oamenii și a noastră mântuire.

A murit și a înviat Domnul din morți, pentruca să ne mântue pe noi de moartea cea vecinică, și să ne dăruiască, și după moarte, vieța vecinică, precum ne spune aceasta și tropariul acestor sărbători prin cuvintele: „Christos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând și celor din mormânturi vieță dându-le”.

Taine mari, minunate și necuprinse de mintea noastră, sunt toate acestea lucrări, prin cari preabunul Dumnezeu a voit ca pe noi oamenii, faptele sale cele mai alese de pe pământ, să ne mântue de starea cea tristă și dureroasă, și mai ales de osânda morții celei vecinice, pe care ni-o pricinuisă păcatul, și să ne ridice iarăși la starea fericirii celei dintâi, dându-ne vieța vecinică și fericită și după moarte.

Din acestea veți înțelege, iubiților, că Domnul nostru Iisus

Christos, numai pentru noi și a noastră mântuire a venit din ceriu pe pământ, întrupându-se dela Duhul sfânt și din sfânta fecioară Maria; numai pentru noi și a noastră mântuire, a pățimit, a murit, s'a îngropat și a înviat a treia zi din morți, cu mărire ca un Dumnezeu.

Iată deci, iubiților, sfânta și măreața misiune a venirii Domnului din ceriu pe pământ, iată și cauza morții și învierii sale; iată și cauza bucuriei celei mari, ce o simțesc azi toți creștinii, boğați și săraci, tineri și bătrâni, fără osebite; și iată și de ce serbăm și noi cu atâta evlavie amintirea minunii celei mari a învierii Domnului; iată de ce cântă astăzi și sfânta maica noastră biserică: „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într'însa”.

O taină mare și preamărită aceasta, iubiților, ce ne descopere nemărginita bunătate și dragoste a lui Dumnezeu spre noi, arătându-ne, că vieța noastră cea scurtă și trecătoare, din această lume, nu se curnă la marginea groapei, ci trece cu noi și dincolo de mormânt. Taină mare aceasta care ne spune, să nu ne întristăm peste măsură, când ne despărțim de iubiții noștri; când soții se despărț de soții, părinții de fii și fiii de părinți, frații de frați, deoarece cea despărțire este numai vremelnică, pe timp scurt; căci dincolo, în vieța cea viitoare, iarăș ne vom vedea și ne vom bucura împreună de fericirea cea vecinică. De asemenea bucurie și fericire vom avea parte însă, numai dacă aici în această lume vom duce o vieță creștinească, bună și cinstită, plăcută lui Dumnezeu și oamenilor.

Din acestea avem a lua două învățături mari și folositoare, iubiților: una este, că precum noi oamenii suntem alcătuiți din două părți, adică din trup muritor și din suflet nemuritor, tot asemenea suntem și destinați pentru două vieți, pentru cea muritoare și trecătoare din această lume, și pentru cea viitoare și nemuritoare din cealaltă lume. Iar a doua învățatură este, să ne întocmim bine și înțelepțește lucrările și faptele noastre din această vieță, ca pe lângă binele pământesc să ne facem vrednici și de fericirea cea vecinică din cealaltă lume.

La asemenea lucrări și fapte bune vom putea ajunge, iubiților, numai dacă vom avea și darul și ajutorul lui Dumnezeu, iar acel dar și ajutor îl vom avea, numai dacă vom ține cu tărie la cea sfântă și mare poruncă a Domnului ce se chiamă iubire, adică iubirea de Dumnezeu și de aproapele.

Cât este de mare puterea acelei iubiri, și mai bine vom înțelege, dacă ne vom reaminti, iubiților, că și însuși Dumnezeu numai din iubire cătră noi oamenii a făcut lumea cu toate bunurile ei, pentru binele și folosul nostru; căci El și fără de lume, și fără de oameni, tot atât de sfânt și de preamărit eră; că și însuși Domnul nostru Iisus Christos, tot numai din iubire s'a pogorit din ceriu pe pământ, a pățimit, a murit și a înviat din morți, nu pentru sine, nici pentru vre-un folos al său, ci numai pentru noi oamenii, pentru binele și fericirea noastră.

Numai aceea iubire sau dragoste a însuflețit și pe sfinții Apostoli, și pe toți sfinții din vechime la faptele cele mari și la jertfele făcute spre binele și folosul oamenilor, și tot numai aceea dragoste a însuflețit în trecut și însuflețește și în timpul de acum la lucrări și jertfe de fapte bune, și pe alți fruntași ai noștri, cari ajută bisericile, școalele, spitalele, azilele de săraci, și alte asemenea așezăminte de binefacere. De aceea ne spune și sfântul Apostol Pavel, zicând: „de așa aveți pro-cire, de așa ști toate tainele și toată știința, de așa aveți toată credința, cât să mut și munții, iară dragoste nu am, nimica nu sunt”.

Și mai bine vom înțelege puterea și folosul cel mare al iubirii sau dragostei, iubiților, dacă vom cugetă, că iubind noi pe Dumnezeu, atunci și el ne va iubi pe noi, de vom face voia lui, atunci și El ne va împlini rugărilor noastre. Și tot asemenea dacă vom ține la cuvintele sfintei evanghelii „precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor așașderea”, adică dacă vom iubi noi pe deapropoalele noastre, și el ne va iubi pe noi, de-l vom cinști, de-l vom sprijini, și-l vom ajuta în vremea necazului, și el ne va face așașderea.

Cât de bine și de fericiti ar fi oamenii, dacă ar urma așa; atunci n'ar mai fi prigoniri, certe, dușmăni și judecăți între ei, n'ar fi atâtea dări și sarcini grele, căci n'ar fi lipsă de atâția slujbași și dirigători, atunci s'ar sălășlui pacea și buna înțelegere între oameni, și ar domni și pe pământ împărăția lui Dumnezeu din ceriu, pe care o cerem în rugăciunea de toate zilele zicând: „Tatăl nostru, carele ești în ceriu, sfințescă-se numele tău, vie împărăția ta, fie voia ta, precum în ceriu așa și pe pământ”.

Din aceste încredințându-vă și voi că sfânta lege a iubirii sau dragostei creștinești, dată nouă de Domnul, este numai pentru noi, pentru binele și folosul nostru, și că pentru cunoașterea, cultivarea și binevestirea ei, Domnul ni-a lăsat sfânta noastră biserică strămoșească întemeiată pe sfânta credință în Dumnezeu: ce v'ăși putea sfătui mai cu căldură și la orice ocaziune, decât să țineți din

tot sufletul, și cu toată tăria, aceea lege a iubirii și la sfânta noastră biserică strămoșească, nicidecum să nu vă lăsați ademniți și amăgiți de oameni rătași, cari sunt mulți în zilele noastre, cari tind a vă înstrăina de sfânta maica noastră biserică și de Dumnezeu, pentruca să vă exploateze în folosul lor.

Să nu uitați nici când, că biserică strămoșească este, care întrunește pe noi cei de o limbă și de o limbă într'o societate religioasă, ca și într'o familie mare, tocmai precum întrunește și maica cea bună pe toți fiii ei în jurul său; și că prin asemenea întrunire ea ne însuflețește la păstrarea celor mai scumpe comori părintești, legea, limba și datinele strămoșești; să nu uitați, că ea ne crescut pe toți bărbații cei mari cari ne-au deșteptat și luminat, cari din iubire au lucrat și lucra la înaintarea noastră în toate cele bune și folositoare, mai lăsându-ne și averi însemnate, fonduri și fidejucțiuni pentru biserici și școli și pentru buna creștere a tinereții noastre.

Să nu uitați nici-când, că tărâmul nostru scut și liman de mântuire, ce mai avem și noi în aceste timpuri grele, ne este biserică strămoșească și că nu prin tinere cu toată tăria la ea putem susține și înainta, și neținând cu tărie la ea ne ruinăm, cum se ruinează toți cei care nu țin la ea și ne-am pierdut s'au pierdut și alții cari s'au streinat de ea.

Acea tinere la legea Domnului și la biserică să o arătați însă și prin fapte bune, de tot liul, anume prin buna creștere a fiilor voștri, cercetarea cât mai regulată a bisericii, prin împărțirea cu sfințele taine, prin ajutorarea bisericilor, a școlilor și altor așezăminte de binefacere prin miluirea săracilor și alte asemenea.

Pe lângă acestea, să vă silniți la lucrurile voastre, să cruțați pe nisita voastră din zile bune pentru zile grele.

Urmând așa, din zi în zi veți înainta și voi, ca și alte popoare tot mai mult, în vază, bunăstare în bine și fericire și veți simți tot mai multă bucurie și plăcere din vieță.

Ceeace dorindu-vă și eu din inimă și poftindu-vă ca acest sfinte sărbători să le petreceți în pace, sănătate și mulțămire și le ajungeți încă la mulți ani fidei: cu binecuvântare arhierică am rămas,

Sibiu, la sărbătorile Pașlor din 1912

Al vostru tuturor

de tot binele voitor:

Ioan Mețianu m. p.

arhiepiscop și mitropolit.

Învierea

raționalității moderni.

De Dr. Seb. Stanca.

spiritul omului strămtorat în că-
a materiei și prins în margi-
or anumite hotare a fost pu-
emultămit. Conștiința măr-
male, care îi stă pedecă pen-
nulte să nu le poată pricepe,
ut neîncercător în toate măr-
e auzite ale fenomenelor na-
Acest soi de spirite ale scep-
mului a căutat să satisfacă va-
ții de a ști și a pricepe totul
faptul, că toate manifestările
zeirii neînțelese de creerul
i le-a redus între marginile
eptibilității intelectuale ome-

Stăruința aceasta de a reduce
la diferite torme de manife-
e ale materiei i-a adus pe mulți
ragul prăpastiei de a nega exi-
ța a oricăror fenomene supra-
rale și prin aceasta a dumne-

Curentul acesta, care a prins în
șile sale pe mulți frământători
idei, s'a sălășluit cu deosebită
dilecție în biserică, unde au că-
at să-și plaseze ideile lacome de
trugere a tot ce e dumnezeesc.

Unul dintre punctele cele mai
semnate atacat cu vehemență de
ști robi ai rațiunii a fost și este
azi: *învierea lui Isus Cristos*.

Minunea învierii e un fapt pe
re rațiunea acestor dușmani ai
edintii nu îl pot admite, pentru că
nu cade în cadrul prea modest
puterii creerului de a o putea
lege. Și de aceea mulți au des-
at o trudă fără astâmpăr de a
ama acest stâlp de temelie al
ericeii și credinței creștine. Cu-
ntul acesta s'a numit *școala rațio-*
listă.

Ucenicii însemnați ai acesteia,
a fost: Reimarus, Semler, Baur,
man, Harnack și Wrede.

Școala raționalistă a căutat să
a fel de fel de interpretări învie-
ri Isus, tăgăduind faptul în forma
re ni-l prezintă sfânta Scrip-
ra. Astfel unii susțin teoria fur-
ului.

Tovarășii lui Isus, apostolii și
cenicii, au răpit peste noapte tru-
ul lui Isus și l-au ascuns, prezen-
nd a deca zi tot furtul acesta ca
manifestare supranaturală a dum-
zeirii, că adevărat Isus a înviat cu
trupul din mormânt. Teoria aceasta
aduce aminte de faima de același
teles răspândită de jidovi în Ieru-
salem după înviere, când au mituit
ostașii păzitori ai mormântului ca

nimănu-i nimic să nu spună. (Matei
c. 28).

Alta este teoria banală, care
susține, că Isus n'a murit pe cruce.
În urma chinurilor grele și-a per-
dut conștiința, și Pilat în credința,
că e mort, l-a dat lui Nicodim.
Acesta l-a îngropat, dar Isus se
vede că în mormânt s'a trezit și a
ieșit peste noapte, a fugit și s'a as-
cuns. Ostașii s'au spăimântat și în-
șiși apostolii auzind de dispariția
din mormânt a lui Isus au crezut
că de fapt acesta a înviat. Aderen-
ții teoriei acesteia iau în ajutor fi-
ziologia și medicina și cu mărturia
concluziilor acestora caută să o do-
vedească.

Tot la ajutorul medicinei și a
psihologiei reflectează și a treia
teorie, care susține, că întreagă în-
vierea, dar mai ales arătarea lui
Isus după înviere, a fost numai re-
zultatul fantaziei bolnave a aposto-
ilor și ucenicilor, și în special a
lui Petru. Ei n'au văzut adevărat
Isus, ci Petru l-a văzut în haluci-
națiile lui, pe baza sugestiei l-au
văzut și ceilalți și ei au rămas în
firma credință, că l-au văzut și au
vorbit adevărat.

Fluctuația acestor fel de inter-
pretări merge departe. Fiecare ra-
ționalist își are teoria sa aparte.
Unii susțin adevărate bazaconii.
Astfel e teoria, care zice, că grădi-
narul locului unde era mormântul,
ar fi îndepărtat el însuși trupul lui
Isus, pentru că să zădărnicească pe-
legrinajul, pe care îl prevedea, al
creștinilor la mormânt, și prin acea-
sta să i se ruineze grădina; alta e
teoria naivă care susține, că vr'un
cutremur întâmplat tocmai când
Isus era în mormânt a despicat
stânca și trupul i s'a cufundat în
adâncime, așa că mormântul a ră-
mas gol.

Părerile aceste copilărești însă
n'au aflat răsunset, ci au fost consi-
derate naivități de cea mai banală
specie. Cum ar fi îndrăsnit grădi-
narul să depărteze trupul, câtă vreme
stăpânul său și-a ținut de cea mai
mare fericire, că marele mort e în
grădina lui? Ori dacă adâncimea l-a
înghițit, cum de giolgiurile cu cari
a fost învăluit, au rămas în mor-
mânt?

În vremea mai nouă s'au ivit
tot în calea acestui curent de idei
alte teorii. Réville, profesor la fa-
cultatea protestantă din Paris, în
cartea „Jesus de Nazareth“, des-
voaltă teoria, că însuși sinedriul ar
fi îndepărtat trupul lui Isus din
mormânt cu ajutorul soldaților. Au
avut de scop, ca să zădărnicească
pelegrinajul creștinilor, ca acest loc
să nu fie un vecinic memento pen-

tru ei, ca în chipul acesta să poată
opri posibilitatea de a se răspândi
sămânța aruncată de Isus. Mor-
mântul lui Isus ar deveni un izvor
de întărire, de însuflețire pentru
credincioși, izvorul unei propove-
duri pătimase din partea apostoli-
lor, ceea ce pentru sinedriu ar putea
fi primejdios. Și tocmai aceasta do-
ria sinedriul să o zădărnicească.

Teoria aceasta nu-i nici cu un
gram mai norocoasă ca celelalte.
Totul se reduce la o speculație in-
telectuală, ori bolnavă, ori răută-
cioasă, cu care în chipul acesta
orice fapt istoric l-ai putea întorto-
chia după plac. Ea dovedește toc-
mai contrarul. Interesul sinedriului
ar fi fost dimpotrivă tocmai ca tru-
pul să rămână în mormânt, pentru
ca în chipul acesta să dea de min-
ciună prorocia care zicea că a treia
zi va învia.

Trupul lui Isus ar fi fost o armă
puternică în mâna sinedriului de a
sdruncina toate iluziile apostolilor
și ale aderenților lor.

Teoria aceasta are însă și o altă
temelie șubredă. Jidovii înainte de
a ajunge la ideea de a fura trupul
lui Isus, și-ar fi dat seamă cu pre-
cauțiune din bună vreme despre ur-
mările omorării lui Isus și admi-
tând precauțiunea de după răstignire,
ar trebui să admitem și pre-
cauțiunea de dinainte și atunci peste
tot nu l-ar fi răstignit. Pentru că
și-ar fi dat seama că omorându-l,
Isus îmbrăca moartea de martir,
iar martirul e totdeauna periculos
pentru cei ce îlucid.

Faptul e tocmai contrarul. Ji-
dovii sinedriului auziseră pe Isus
zicând, că a treia zi va învia (Ma-
teiu 27), se temeau că la mormânt
se va întâmpla ceva neobișnuit și
tocmai ca să zădărnicească învie-
rea sau dispariția trupului lui Isus,
pun ostășii de pază și pecetluiesc
mormântul.

Cine ar putea deci presupune,
că sinedriștii rafinați să fie atât de
neprecauți, ca prin îndepărtarea tru-
pului din mormânt să-și taie singuri
creanga de sub picioare?

Teoria viziunii încă își are ma-
nifestările cele mai pestrițe. Astfel
Renan îi dă un caracter erotic pu-
nând prima viziune în sarcina Ma-
riei Magdalenei. *Iulcher* în cartea
„Kultus der Gegenwart“ dă teoriei
acesteia un colorit mai biblic. El
recunoaște pe cel dintâi vizionar în
persoana lui Petru. Acesta în si-
tuația sufletească bolnavă, în urma
întâmplărilor legate de răstignirea
lui Isus, ar fi avut viziunea că vede
pe Isus, ceea ce ușor a sugestionat
și ceilalți.

Psihologia, pe care se bazează
teoria aceasta, tot ea o și răs-
toarnă. Este un fapt, care nu ad-
mite posibilitatea unei simple halu-
cinații. Și anume Isus se arată în
feliurite chipuri după înviere, Ma-
riei ca grădinar, celor doi din Emaus
ca un călător, celor șapte apostoli
la lacul Genezaretului ca un străin.

Halucinația e o boală a fanta-
ziei prea iritate. Ea se nutrește însă
din memorie și nu poate reproduce
un lucru cu totul străin de percep-
țiunile avute. Halucinația nu putea
deci să reproducă pe Isus odată ca
grădinar, altădată ca tovarăș de
călătorie etc. Il reproducea așa pre-
cum trăise în mijlocul apostolilor
înainte de răstignire.

Pe lângă aceasta faptul că de-
odată cu ziua înălțării Dlui, 40 zile
după înviere, halucinațiile acestea
se rup brusc și încetează, încă e o
dovadă că teoria e șubredă, deoa-
rece halucinațiile fiind o boală lentă
nu înceată în forma aceasta brusc
și deodată.

Cea mai zdrobitoare dovadă a-
supra teoriei acesteia o dau evangeli-
știi Luca și Ioan. Ca o sfidare a tutu-
ror năzuințelor acestora de sobol
evang. Luca dovedește, că Isus a
tost adevărat între ei, în carne și oase,
căci mănâncă cu dânșii pește și miere.

Tot asemenea evang. Ioan a-
mintește cazul lui Toma care n'a
voit să creadă. Și dovedește prin proba
aceasta a lui Toma, că Isus a fost
adevărat ca trupul între ei.

Aci nu mai poate fi vorba de
viziuni sau halucinații.

Unii recurg la alte mijloace
pentru a afla temelie de existență
pentru teoriile raționaliste. Ei su-
primă pur și simplu părți întregi din
sf. scriptură, declarându-le false. Ast-
fel *Harnack* în „Lehrbuch der Dog-
mengeschichte“ pune în locul păr-
ților finale ale evangeliilor numai
semne de întrebare. Părțile referi-
toare la înviere și înălțare le declară
lipsite de adevăr, apocrife și nu re-
cunoaște nimic din ele. În chipul a-
cesta își justifică apoi teoria.

Alții ca *Pfleiderer* (Das Christus-
bild) și *Dieterich* (Eine Mithrasli-
turgie) trec cu speculația în dome-
niul miturilor. Fac analogie între
zeitatea vremilor păgâne, a Greci-
lor, care muria și învia, (Isis, A-
donis) și între învierea lui Isus. Ei
zic că zeitatea aceasta păgână s'a
transpus asupra lui Isus. Perfecti-
unea lui intelectuală, turburarea so-
cială uriașă ce a produs-o, moartea
repentină și coincidența faptelor a-
cestora cu învierea zeității primă-
verii, au avut rezultatul că poporul
care îl divinisa pe Isus l-a transpus
asupra zeității înviate, susținând că

FOIȘOARĂ.

Un instigator.

— Dare de seamă. —

Domnul Mihail Sadoveanu este un
clasic reprezentant în proză al curentului
literar dela revista „Sămănătorul“.

Numărul extins al scrierilor sale li-
terare, — încheiat cu romanul *Apa Mor-
ților*, apărut în ajunul anului trecut, — se
caracterizează prin bogăția motivelor în-
dioștore, chemate la viață de un stil
vivid și colorat și prin o bună cunoaștere
psihologiei țărănești.

Anul 1912 nu putea veni fără de a
aduce unele schimbări în scrierile domnului
Sadoveanu. Impresionismul pe care îl în-
trădăcoșează tot mai adânc în literatura
noastră subtilii poeți Ion Mănușescu și Di-
mitrie Anghel, împreună cu o întreagă
ceată de tinere talente artistice, nu se pu-
tea încuiba în proza și poezia noastră, fără
să aveau o influență asupra acestui distins
artist. Poetismul ce până acum iubea
sercetarea obră și minuțioasă a vieții dela
scena (deci dela oreș) scrutând

și impresii *Un instigator* *) apare un impresi-
onist, căruia îi place să și descopere în
explosii indioștore impresiunile ce i le
îmbră în mare parte s'auele trecătoare ele
netarii, și studiate odată aceste scene îi
plăc să le redeie, întovărășite de reflexi-
ile proprii, într'un stil cât se poate de
adevărat.

Nu numai moș Nicolae Prună, insti-
gatorul, este denunțat Stăpânirii de dom-
nul Sadoveanu, ci și toți ceilalți instiga-
tori, ca: meșterul Ghilț, Petrea Nastase și
Nicolai Florea din „Șase sute de lei“, moș
Avram, vizitiul monahului și alții. Toți
sunt oameni stăpâniți de sentimente și pa-
siuni și toți ungetă. Toți laolaltă formează
un *cuib de instigatori*, căci la urma aceștia
sunt oamenii, a căror răsplată e suferința
și a căror virtute e răbdarea.

Și acest cuib de instigatori este che-
mat la viață de domnul Sadoveanu în vo-
lumul său.

O bună parte din cele patru-șpe-zeci
schițe și-a luat subiectele din viața țără-
nească; dar de aceea mulți ar putea zice,
că autorul n'a ieșit din cadrele țărăni-
mului, e încă tot poporanist. Dar pe noi
nu ne interesează stăta izvorul motivelor
acelor schițe, ci forma tratării, știința, că
valoarea și originalitatea unei opere de

artă nu depinde atât de subiect, cât de
felul în care acest subiect este concretizat
în opera de artă.

Caracterizând cuprinsul acestei cărți
prin numirea de lectură instructivă, plă-
cută și atrăgătoare, vom cerceta și vom
analiza calitățile sale artistice mai frapante.

Aprospe întreg materialul s'ar putea
reduce la două grupe: 1. File în cari se dez-
văluie psihologia țaranului din Moldova, 2.
Bucăși consacrate amintirii lui Creangă.

Ca dovezi de o adâncă psihologie și
rănească, ne servă în speșă: *Un instiga-
tor*, *Un poet și un filosof*, *Ulița Rădășenilor*
și *Ion Rusu Ungureanu*.

În *Un instigator* ne frapază la prima
citire convorbirile vii și pline de simțire
și vieți; stilul silităreț și naturaletă ex-
punerii fac din această schiță, o schiță de-
săvârșită. Povestea cu vornicul din ied,
dela Scaraschi, este spusă de un adevă-
rat țaran, iar domnul Sadoveanu prin pu-
nerea acestei povești în gura lui moș Ni-
colae Prună, ni-a pus înaintea ochilor un
țaran viu.

Meșterul, care lipsit de orice carte
este în stare să facă edificii mai frumoase
decât un inginer, e foarte frumos zugră-
vit în *Un meșter și oamenii lui*. Isr pgi-
nile în cari se descriu lucrătorii acestui
meșter dimpreună cu scenele vieții lor de
o vară, petrecută la marginea unui tâg,
— sunt presărate cu clipe de dulce du-

Descrierea, plină de nuanțe fine, a
unei după amiezii de vară, petrecută de
autor la un izvor din câmp, dimpreună cu
un monah bătrân și cu moș Avram vizi-
tiul, om cu vederi de filosof, fac din *Un
poet și un filosof* o compoziție artistică foarte
reușită. Uăngerul care, după ce și-a che-
luit sănătatea trupească răpit de vâltoa-
rea vieții orașelor mari, se retrage la țară
păscut de ideea de a face bine oamenilor
și de a-și câștiga renume prin literatură
și prin simpatia ce o are față de arta cu
tendență — este un personaj marcant și va-
loros în schițele domnului Sadoveanu, iar
scenele zugrăvite în *Un poet și un filosof*
sunt scene smulse din realitate și prezen-
tate într'un mod logic.

În *Ion Rusu Ungureanu*, țaranul ro-
mân din Moldova își exprimă întreaga fi-
lcoșie și întregul său cerc de concepții
asupra vieții. Autorul pune în gura unui
țaran bătrân și oropsit, un pesagiu, în care
se dezvăluie cu cea mai vădită fidelitate
o întreagă sferă de păreri filosofice ale
lui Ion Rusu Ungureanu: „Noi oamenii
suntem ca niște găze, ca niște pulberi, tre-
buie să ne strângem, să tăcem și să ne lă-
șăm să ne poarte vântul. Dumnezeu are
grija și de puțina noastră viață și de ho-
dina noastră din urmă“. Așa vorbește țā-
ranul filosof, care crede, că: „Tare i fru-
moasă lumea asta a lui Dumnezeu“, și că
„tare-i bine să trăiești și să te încalzești la
sfântul soare“... căci „laoc vine un ore-

*) M. Sadoveanu: *Un instigator* (Scrieri
Rev. „Flacăra“, C. Göbl 1912 P.)

Isus este acel zeu și că Isus prin urmare a înviat.

Analogia această însă e și ea trasă de păr, ca toate celelalte. Fondul misticismului grecesc sunt fenomenele fizice ale naturii, moartea naturii toamna, și învierea ei primăvara; pe când fondul învierii lui Isus e moralul. Dacă la învierea lui Isus s'ar fi ivit vreă umbră de scepticism mistic, ar fi rămas urmă de el la evangeliști. Învierea însă a fost atât de clară și neîndoelnică, încât evangeliștii n'au mai avut ce să raționeze asupra acestui fapt, ci l-au accentuat numai scurt și limpede, ca un lucru împlinit, care nu se mai poate discuta.

Teoriile acestea, cari neagă adevărul învierii lui Isus, urmăresc toate un scop, și anume, să dovedească că după moarte nu mai este înviere. Raționaliștii în general cred în nemurirea sufletului, dar învierea după moarte nu o mai admit. Credința lor e rece ca ghiata, o viață sufletească de eschimoși. Pentru ei nu există decât mormântul rece și trist și o credință resignată în nemurire. E lipsită de căldura credinței propoveduite de Isus.

Scepticismul teoriilor acestora dovedește o neliniște sufletească, o teamă nervoasă dar nehotărâtă, care face pe autorii lor să prindă în dreapta și în stânga dovezi noi, mărturii necunoscute, care să le împrumute pe câteva momente liniștea sufletească, iar lumea să o îmbete cu apă rece. Scepticismul raționaliștilor e un fenomen sufleteș nesănătos și periculos pentru individ. El nu le dă decât o mulțămire sufletească de moment.

Sufletul însă are lipsă de credință. Dacă credința aceasta și-o dăruiește, pe apele veninoase ale scepticismului, aceste și-o sugrumă, un lucru care îl dovedește destul de nesătușul sufletesc și moral al multor raționaliști sceptici și necredincioși din viața de toate zilele.

O credință curată însă, fără speculații mărunte și răutăcioase, o credință cum ne-a lăsat-o Mântuitorul, numai aceasta ne poate îmbia liniștea și mulțămirea, seninătatea, și fericirea vieții.

Și dacă cele douăzeci de veacuri n'au putut clăti din adevărul învierii lui Isus nici o iotă, n'avem să ne temem nici de pornirile bolnăvicioase ale veacului nostru amintite mai sus. Ce e bolnav, trebuie ori să se însănătoșeze ori să piară, iar trunchiul viguros al religiei lui Cristos va rămânea pururea trainic și neînfrânt, adăpostind sub crengile sale largi pe toți cei însetați de adevărata fericire.

Politică transigentă.

Ziarul „Drapelul“ din Lugoj a publicat în timpul din urmă mai multe articole de fond, al căror cuprins ar trebui să formeze obiect de adâncă meditare pentru toți cei ce poartă la inimă adevăratele interese ale poporului român din patria aceasta.

Concluzia la care ajunge scriitorul articolelor este, că Românii trebuie se rupă cu politica de intransigentă și se accepteze politica de transigentă, politica de înțelegere cu cei dela putere, iar în scopul acesta trebuie căutate și aflate bazele, pe cari se fie pusă această politică, dacă vrem, ca ea se fie aducătoare de foloase pentru Români.

Ne bucurăm, când vedem că se propagă astfel de idei sănătoase în coloanele ziarului lugojan, care prin lansarea și răspândirea lor se apropie mult de vederile noastre, cari de altcum nici nu sunt ale noastre, ci ale Marelui Șaguna, dela care ne-a ramas ziarul, asigurat prin fundațiune pentru toate vremile în existența sa, fără a fi avisat, ca alte ziare, la sprijinul și ajutorul altora, dar ne-a ramas și însărcinarea, de a conduce ziarul în spiritul sev, în înțelesul politicii pe care El a urmat-o. Si politica sa a fost politica transigentă, politica de înțelegere.

Pentru politica aceasta a Marelui Arhiereu am fost noi atacați, batjocoriți și insultați de mulțori în trecut, — dar am ramas totdeauna statornici întru propagarea și apărarea ei, în firma convingere, că ea e o politică sănătoasă, care mai curând ori mai târziu trebuie se iase biruitoare din frământările noastre politice.

În parte a și fost acceptată politica lui Șaguna, — pe urma căreia am avut în trecut foloasele cele multe și mari, cunoscute tuturor, — anume, atunci, când în locul politicii sterpe de pasivitate, combătută de Șaguna până la moarte, a fost decretată politica de activitate a lui Șaguna, care, cum bine accentuiază „Drapelul“, e deja o politică de transigentă, de înțelegere; și noi credem, că ea are se iasă în curând biruitoare pe întreaga linie, deci și cu privire la temeliile pe cari trebuie se fie pusă, pentru a aduce foloase neamului. Articolele din „Drapelul“ ne indică o pornire spre bine în direcția aceasta, și lucrul acesta nu poate decât să ne bucure.

Simplele reflexii și amintiri, întovărășite pretutindeni de o adâncă duioșie, ne prezintă pe Creangă și activitatea sa în o lumină vie și clară.

Cu câtă modestie își exprimă Creangă dragostea și admirațiunea față de tot ce este al poporului, în convorbirea sa cu Sadoveanu. „Vezi Dumneata, cât suntem noi de simpli. Doamne, băte, când spunea moș Nichifor patru vorbe și-și muta luleana dela un colț de gură la altul și olikea din ochi, spunea mai multe și mai la înțeles, decât într'un discurs la Academie... Cel puțin așa cred eu“.

Trecând peste aceste reminiscențe, ar mai rămânea ceva de vorbit despre alte două bucăți alese, anume, despre *Vidra* și *Rătăcirile lui Cuconu Tudoraș*. În prima se zugrăvește o noapte de iarnă desfătă de vântul unei vidre. Zugrăvirea apare întovărășită de sentimentele de dragoste ale autorului, care s'a dus la Iohan, morarul, nu atât pentru vânt, cât pentru dulcea morăriță.

A doua *Rătăcirile lui cuconu Tudoraș* are o acțiune mai intensă. În ea se separă sentimentele și halul ticălos al coanei Catinca și blazarea și starea pretinsă feroce a lui Tudoraș Licea, slojbaș pe moșia lui Beizeada Grigorie. Tudoraș se simte nefericit în căsătoria sa cu coana Catinca, se îndrăgostește în Agripina, soția lui Dumitrașcu, contabilul lui Grigorie. Tudoraș

Resolvarea crizei.

Acum se știe, cum s'au petrecut lucrurile în memorabila audiență, pe care a avut-o Vineri contele Khuen-Héderváry la palat, în Viena. După ce dl ministru-prezident a comunicat Maiestății Sale, că în chestia rezoluțiunii nu vrea să cedeze, nici partidul kossuthist, și nici partidul seu propriu, prin urmare guvernul se află pus în imposibilitatea de a sta la conducerea țării, și trebuie să roage pe Maiestatea Sa, să-l dispenseze cu totul de sarcina aceasta, — Maiestatea Sa, Monarhul, a spus ministrului-prezident ungar următoarele:

„Știi bine, că eu, care de 64 de ani sunt Domnitor și de 45 de ani rege încoronat al Ungariei, am fost totdeauna sincer aderent al constituționalismului, și totdeauna am respectat drepturile constituționale ale țării. M'am bucurat apoi totdeauna sincer și de avântul economic și de înflorirea Ungariei. Ungaria nu a avut nici odată un amic mai bun de cum i-am fost eu. Cu toate acestea, mi se ating acum drepturile mele de Domnitor, ca din senin, căutându-se restrângerea lor, și mi se arată neîncredere. Dacă nu se delătură chestia rezoluțiunii, atunci nu-mi rămâne alta, — Dta cunoști împrejurările, — nu-mi rămâne alta, decât...“

Aci Maiestatea Sa a făcut un gest, care exprima serioșitatea determinării sale personale, și care însemna atâta cât: „trebuie să abdic de tron“.

Ministrul-prezident, Khuen-Héderváry, care se înduioșase atât de mult, încât i s'au ivit lacrimi în ochi, a întrerupt pe Maiestatea Sa cu cuvintele:

„Dumnezeu să ne ferească!“
Monarhul a continuat atunci astfel: „Nu e acum momentul pentru sentimentalități. Lucrurile stau astfel, și eu îți vorbesc după o matură precugetare. Trebuie să ții cont de ele. Iar dacă nu vrei să se întâmple, atunci chestia cu rezoluțiunea trebuie să dispară, și încă cât mai curând, numai decât“.

Ce a urmat se știe. Domnul ministru-prezident a telefonat la Budapesta, ca să meargă toți miniștrii la Viena, unde s'au întrunit în consiliu de miniștri, și ținând cont de gravitatea situațiunii, au decis abandonarea rezoluțiunii și rămânerea la posturile lor; iar Monarhul i a numit iarăși pe ei membri ai cabinetului ungar.

Manifestul Monarhului.

Manifestul, prin care Maiestatea Sa, Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I, declară de neatabilă drepturile constituționale ale națiunii politice ungare, dar apără totodată și drepturile Coroanei, a apărut Duminică în foaia oficială din Budapesta și are următorul cuprins:

„Iubite conte Khuen Héderváry!

Cu adânc regret am luat cunoștință despre divergențele de opinii, privitoare la drepturile de suveranitate ce-mi sunt acordate prin lege, divergențe, cari v'au determinat pe Dvoastră, și pe colegii Dvoastră, să vă înaintați demisia.

În timpul domniei mele, care a urmat restabilirii binecuvântate a Constituției, am veghiat cu îngrijire la menținerea neclătită a legilor și a ordinii constituționale.

Națiunii i-am asigurat posesiunea neturbată a tuturor drepturilor sale constituționale, printre cari și dreptul acordării recruiților, și nimic n'a fost mai departe de intențiunile mele, ca atingerea sau îngrădirea acestora.

Pe de altă parte însă trebuie să stăruiesc în menținerea tuturor drepturilor ce mi s'au atribuit prin art. 18 din legea constituțională dela 1838, pe baza căreia pot convoaca sau menține sub drapel pe rezerviști și rezerviștii întregitori, atunci când se ivesc împrejurări neobicevuite.

Așa precum voința mea hotărâtă e, să mențin drepturile constituționale ale națiunii, cu tot atâta hotărâre trebuie să mențin drepturile mele constituționale de suveran, și eu pot să-mi împlinesc datoria mea de suveran numai atunci, când pot să îmi îndeplinesc în comun această menire a mea.

Plin de încredere invit națiunea, să-mi ușureze împlinirea acestei probleme, în conglăsuire cu conștiința mea, în așa mod, încât în înțelegere cu națiunea să se poată îndeplini o muncă roditoare.

Francisc Iosif I. m. p.

Khuen Héderváry m. p.

Temeliile traiului nostru

de Dr. Ioan Lupas.

(Fine).

Din strădania lor a izvorât mult bine. Astfel s'a asigurat biruința limbii românești și ridicarea acesteia la treapta de limbă sfântă. Abia sunt două sute de ani, decând la altarul tuturor bisericuțelor noastre și de pe amvonul lor a început să străbată graiul românesc, înțeles de obștea întreagă. — De atunci și Duhul Sfânt vorbește către noi în limba strămoșilor noștri.

știn și te miluește și altul trece și-ti spune o vorbă bună, toate câte sunt rele le uităm“. Așa vorbește Ion Răsu Ungureanu, acestea sunt părțile și izbucnirile sufletești ale țărânului în diferitele clipe ale vieții sale.

Cât de dureroasă și cât de plină de adevăr este credința țărânului din *Șase sute de lei* despre domnul, care nu poate ajuta pe bietul țărân, fără a-l jupui de parale. Și cât de plastic și bine este zugrăvit halul de slăbiciune al lui moș Ifrim, în umblarea sa pela cei mari pentru a și recâștiga bucata de pământ pierdută, singura și adevărata prietenă care-l mai ține.

Toate aceste bucăți formează capitolul în care întâlnim adevărate „documente omenești“ (sub acest titlu au fost publicate în „Viața românească“), documente din cari se desprinde o nefermărită dragoste și un îndelungat studiu analitic asupra sufletelor celor obidiți.

Al doilea capitol, care-l putem atribui împărțirii prozei din Un instigator îl constituiesc trei bucăți închinete marelui măiestru și neobositului muncitor pe ogorul literaturii populare, Ion Creangă, cumpătatul poveșteș al dulcilor *Amintiri din copilărie*. Este prea mult înrudit sufletește domnul Sadoveanu cu acest scriitor, a cărui viață a cercetat-o ca drag pe toate căile posibile și era firesc să-i consacre câteva pagini isvoite din o caldă iubire.

și Agripina se întâlnesc în fiecare zi la Ilona, ungarcaior, nevasta lui Ferent. Coana Catinca sfîșie despre aceste. Cearcă cu ajutorul țigănoei Anica și al babei Ursărița să omoare pe Agripina sau să-l abată pe Tudoraș dela calea rătăcirii prin toate farmecele, dar nu poate. Beizeada Grigorie depărtează familia contabilului de pe moșia sa, în urma unei ja'be, făcute de coana Catinca. Astfel coana Catinca își mai restabilește puțin echilibrul sufletesc, până ce într'o bună zi Licea, aprins de dorul Agripinei pornește pentru a nu se mai întoarce o jamătate de an. Și după o priegie prin ținuturile Tecuciului, oăindu-se de rătăcirile sa ce nu i-a adus nici un folos se întoarce la cămin, convins, că oricât de rău să fie, dar tot e mai prietenoasă și mai binevoitoare vatra te. Acțiunea din *Rătăcirile lui cuconu Tudoraș*, pe cât e de largă în cadre, pe atât de lăconic e predată în opera de artă. Sunt unele pasagii, cari nu ni se par, decât frumoase și precise concepții pentru alte nevele mai ample dezvoltate.

Prin toate calitățile sale artistice — atât în privința fondului cât și a formei — noul volumaș de schițe și impresii *Un instigator*, este chemat să trezească în pătura intelectualilor noștri dela oraș o mare dragoste față de talpa țării și un interes mai viu pentru sufletul țărânului. Iar pentru iubitorii artelor este chemat să

le îndulcească câteva clipe ale vieții, în întreruperea eternului sbucium al neînfrănatel goane după câștigarea unei fărâmi-turi de pâine.

Cele trei bucăți despre Creangă, fiind în mare parte amintiri duioase, — te pot înviora ou farmecul adăpării la izvorul vieții acestui mare om.

Celelalte două sunt *Povestea cu Dumitrache Cazacu* și *Umbre ale trecutului*. Prima este frumoasă ca formă, dar fondul nu ne permite să oredem, că i-a fost locul alături de cele douăsprezece bucăți, atât de complet cristalizate. *Umbre ale trecutului* au pagini duioase, în special unde autorul iase din cadrele istoriei.

Înainte de a încheia, remarcăm câteva calități, caracteristice stilului, care este atât de bogat și măduos. Nu este scriere în proza românească, în cea a deceniului din urmă, care să aibă un stil mai sdeovat fondului, ca scrierile lui Sadoveanu. Aici pe lângă importanța mare ce se dă fondului, și stilul este compus din cuvinte așezate toate la locul lor.

Un viu tablou, colorat cu cuvinte de o putere de sugestie extraordinară, ni se dă în *Vidra*: „De-odată ceva viu, laciu și negru izvoră ca d'n neunoscut în peisajul alb și fără viață. Ceva par'că strigă în mine și mă deșteaptă. Trezării. Era vidra. Venia repede pe luciul zăpezii și lăsa

...dar cum a ajuns limba românească să fie pentru noi o limbă sfântă.

Aceasta a fost biruința ei cea dintâi, după care au urmat alte și alte, toate însemnate și de mare folos pentru neamul nostru.

După biserică, a cucerit școala și toată învățătura, care se face acum pe românește, ca să înțeleagă toți, apoi au urmat palatele și toate direcțiile înalte din Țara Românească. Dar până în zilele noastre, tot mai are limba românească de purtat o strășnică luptă în privința limbilor străine, cari ne calcă neamul voind să-l ingenucheze — și amenință să ne strice limba strămoșilor, sau chiar să ni-o stărpească cu totul.

Istoria însă ne arată, că Românul totdeauna a știut să se lupte pentru limbă, mai mult chiar decât pentru viața sa.

De altă parte chiar limba românească are ea însăși destulă putere, ca să izbutască a eși biruitoare din învâlmășala cea mare, care se chiamă războiul limbilor.

Puterea și bogăția limbii noastre o cunosc și străinii, dintre cari mulți se minunează de podoabele ei tainice și ferme-cătoare.

Fiindcă limba românească este pentru noi atât de scumpă ca și viața noastră, trebuie să-i dăm cinstea și îngrijirea deosebită, de care sântem obicinuiți să împărțăm numai lucrurile sfinte. De aceea siliți-vă, dascăli și preoți ai satelor noastre, și dumnea-voastră cu toții, oameni buni, și sădiți în sufletul copiilor din cea mai fragedă vârstă, dragostea limbii românești, în care sălășlu-este duhul cel sfânt al neamului nostru! Obișnuți-i de mici, din vremea prunciei lor neprihănite, ca în fiecare sară și dimineață, după-ce și-a zis rugăciunile: „Tatăl nostru”, „Ingerelul” și „Născătoarea”, să intoneze cu glasurile lor curate ca argintul și următoarele cuvinte puține, dar foarte adevărate, ale cântecului:

Mult e dulce și frumoasă
Limba ce-o vorbim,
Altă limbă mai duiosă
Ca ea nu găsim.
Saltă inima'n plăcere,
Când o ascultăm,
Și pe buze-duce miere,
Când o cuvântăm.
Tot Românul o iubește
Ca sufletul său,
Vorbiți, scrieți românește,
Pentru Dumnezeu!

Urmând astfel, veți implini cu cinste o datorință sfântă, ce avem toți față de neamul nostru, datorință, care izvorește din simțul de evlavie față de amintirea strămoșilor, și din acela de prevedere înțeleaptă față de rândurile multe și necunoscute ale celor ce vor veni după noi, ca să toarcă cu spor mai departe firul vieții românești.

IV.

Dintre câte popoare trăiesc în apropierea noastră și mărturisesc credința în legea lui Hristos, despre toate se știe, că înainte de-a fi primit legea creștină, timp de mai multe veacuri au trăit în rătăcirii păgânești.

Dar noi Românii, de când a început a se face în cartea vremilor pomenire de numele nostru, totdeauna am fost amintiți ca popor creștin. Urmează deci, că nu fără dreptate întăresc învățatii noștri prin cărțile lor, că printre toate popoarele dimprejur, noi am fost cei dintâi și cei mai vechi în credința creștinească. Tot acest lucru pare a-l adevăra și graiul poporului nostru de rând, căci Românul din popor numai despre sine și despre cei de neamul său zice că

o dără întunecată în urmă. Blana ei avea o sticlire de metal scump. Pieri o olipă printre trestii. Morarul făcu o mișoare și aplecă puțin pușoa. Animalul ieși iar în lumină, lângă o deschizătură în ghiață. Atunci fulgerează anadoură puștile noastre. Sălbăticiunea se zvârcolia aprig în omăt, pe când tunetul îndoit trecea aspru o olipă prin valea izului.

Cet'nd acest pasagiu, cu nerăbdare așteptă culminarea finală. De-odată o descărcare puștilor, se descurcă și inimile noastre de povara emoțiunii momentului. Efectul îndoit: închipuirea acestui tablou frumos, ferie și emoțiunea în așteptarea cu nerăbdare a sfârșitului tragic al bieteii vidre, fac din stilul dlui Sadoveanu, un stil bogat în imagini și în emoțiuni. Propozițiunile scurte, așezate cu cumpăt contribuie la potențarea efectului priveliștei.

Mai sunt apoi o mulțime de alte dovezi, cari arată pe dl Sadoveanu oa un dibaci și neîntreut mănuitor al condeiului și constructor al frazei.

Volumul de care am vorbit, îl recomandăm cu căldură publicului nostru, ca un neseocat izvor de instrucție și plăcere.

V. C. Stejerel.

sunt creștini, pe când pe cei de alt neam îi crede mai puțin creștini sau de-a dreptul calvini, ceea ce în gândul său e tot una ca și păgani. Dacă vede, de pildă, trecând pe drum doi Români, întovărășiți de un Sas, el zice: „Uite doi creștini și un Sas” ori chiar: „Uite doi oameni și un Sas”, — sau dacă are de lucru cu un om rău, aspru și fără credință îi zice, că e păgân ca un calvin.

Asta arată, că chiar cel mai de rând Român se crede numai pe sine creștin și se simte mai altfel, decât cei de alt neam și că credința, legea sa și-o închipuie în taina gândului său, ca fiind deosebită de-a celorlalte neamuri, cari cu toate că și ele sunt de legea creștinească, ca și noi Românii, lui totuși îi par „de altă lege”.

De aceea se poate spune, că legea creștinească în curgerea multelor veacuri de viață curat biserică și evlavioasă, a trecut și s'a prefăcut, în sufletul poporului nostru, într-o lege românească.

Această lege românească, care cuprindea în timpurile mai îndepărtate numai unele dintre învățăturile creștinești nedeslușite și neînțelese pe deplin, iar de altă parte moștenise dela părinții poporului nostru și credințe, cari nu se potriveau în-tocmai cu legea lui Hristos — a sporit, s'a lămurit și întărit cu vremea atât de mult, încât ea poate să mulțumească azi toate trebuințele sufletești ale poporului nostru. Astăzi legea românească nu mai este numai cuprinsul vieții noastre biserică și al credințelor creștine. — Ci mai mult, decât atata!

Tot ce poate să înalte sufletul Românului, să-l cutremure și să-l umple de fiori tainici, începând dela Sf. Evanghelie a lui Hristos rostită din ușa altarului de preotul îmbrăcat în odăjdii și până la scrisul de toate zilele al apărătorilor neamului, dela cărțile cele sfinte, până la scrierile de îndrumare, cari se fac astăzi și până la gândurile înalte și dorințele îndrăznețe ale oamenilor noștri mari, sau ale cântăreților cu glas de arhanghel — noi la toate acestea trebuie să ne gândim, de toate să ne aducem aminte, de câteori rostim aceste două cuvinte, atât de frumoase și de un cuprins atât de bogat: *lege românească!*

Aceasta totdeauna a fost *tăria* noastră și podoaba cea mai de căpetenie a sufletului românesc:

„Limbă, lege — lucruri sfinte
La strămoși erau”...

Legea românească a fost socotită drept sfântă, înainte de vremea, în care a ajuns și limba noastră la această treaptă. Dar de 200 de ani încoace, mai ales aceste două lucruri sfinte au ajuns într-o legătură nedes-părțită, așa, că azi nici nu ne-am putea închipui o lege românească propovăduită în limbă străină. Și să ajute Dumnezeu, ca aceste două lucruri, atât de sfinte pentru noi, să rămână până la sfârșitul tuturor veacurilor în aceeași legătură și unire strânsă, din care izvorește *tăria* cea mai netrântă.

Precum pentru limbă, tot astfel au avut Românii multe de îndurat și pentru legea lor. S'a nimerit să fim așezați printre mai multe neamuri, cu cari nu ne-am putut nărăvi totdeauna. Căci nu conținea de pe buzele lor hula și batjocura, ce aruncau asupra strămoșilor noștri, fiindcă țineau cu atăta *tărie* la legea românească.

Mare necinste i se făcea legii noastre, aruncându-i-se vorbe de batjocură ca acestea: că ar fi „o eresie” sau numai „niște credințe băbești”.

Așa o botezaseră vecinii și cărmuitorii noștri puternici, înainte de asta cu vre-o 400 de ani. Și cu stăruință nepregetată au cercat toți, să facă pe Români, să-și părăsească legea strămoșească, și să treacă la alta.

Dar strămoșii noștri nu s'au lăsat amăgiți de ispite, nici înfricați de amenințările cele mai grele, cum a fost de pildă cea dela anul Domnului 1566, când dieta din Sibiu a hotărât, ca toți Românii, dacă nu vor vrea să primească *legea domnilor puternici*, să fie scoși din țară, iar moșile lor să fie confiscate. Cu toate acestea poporul românesc a rămas neclintit, îndurând pentru statornicia sa în legea strămoșească cele mai grele suferințe. A suferit și a tăcut cu o *îndelungă răbdare*, cum nu s'a mai pomenit la nici un neam de pe fața pământului. Dar dela ceea ce a apucat din bătrâni, nu s'a abătut niciodată, ci a urmat mai departe a se închina lui Dumnezeu, cerându-i mila și dreptatea în felul, cum îl învățaseră părinții.

O singură dată în trecutul nostru s'a părut că au izbutit unele făgăduințe împărătești să abată pe câțiva din calea credinței strămoșești, dar mângăierea noastră e, că *legea românească* n'a pătimit vre-o schimbare mare nici atunci.

O altă mângăiere e și alipirea puternică a înaintașilor noștri, de biserică lor strămoșească.

„Noi și biserică noastră — scriu cu strășnică hotărâre Românii din Țara Bârsei la anul 1723 — întru care ne-am născut prin sfântul botez, întru care trăim, întru

care ne luminăm, prin care credem și nădăduim iertare de păcate și viața de veci să dobândim, și ori cine ne-ar întreba, cu *glas mare mărturisim*, că noi suntem fii adevărați ai sfinței sobornicești și apostolicești biserici a Răsăritului și pe această credință vom să stăm neclintii în veci. De care sfântă credință nici sabia, nici focul, nici închisoarea, nici sărăcia, nici nevoia, nici foamea, nici goana, nici moartea să nu ne poată despărți”.

Și nu ne-au putut despărți! Căci împotriva tuturor uneltirilor străine, cari ar fi voit să ne vadă desbinați de tot, *legea românească* a rămas totuși stăpânitoare.

Toți Românii suntem una astăzi, fiindcă toți ne facem sf. cruce dela dreapta la stânga, ca și înainte de 1700, și toți înălțăm, la altarul Domnului, aceeași *rugă românească* sfântă și măntuitoare, care ne-a ajutat în trecut să ne străcurăm teferi prin mijlocul viforului veacurilor negre, și care ne va îndemna în viitor să fim, precum spune poetul, că erau strămoșii:

Statornici în cinstea de lege și țară,
În focul credinții statornici!

V.

Pământul, pe care l-au stăpânit veacuri îndelungate atâtea rânduri de strămoși și restrămoși ai noștri, acest pământ frământat în sânge și lacrimi este cel mai scump pentru toți fiii neamului românesc. Toți ne simțim legați de această moșie strămoșească prin legături trainice și rădăcini adânci.

Și e lucru firesc să fie așa. Căci „e legat prin sânge pământul de popor”.

Câte doruri tainice, câte amintiri mișcătoare, câte lucruri sfinte nu ascunde, pentru noi toți, această glie strămoșească!

Întregă povestea neamului ni-ar putea-o desluși, dacă ar avea graiu să cuvânteze, codrii cei bătrâni ai muntelui, care înainte de-a ne fi hotăr de despărțire, grăniță impietată, a fost leagănul oeritor al nostru, al tuturor Românilor. Și freamătului lor de poveste i-ar putea ținea isonul murmurul văilor și al râurilor, în preajma cărora ne-am statornicit așezările noastre pe întreg cuprinsul moșiei strămoșești.

Am putea afla atunci din această poveste mulțimea cea fără de număr a suferințelor, opintirilor și jertfelor, câte au adus înaintașii noștri pentru păstrarea și sporirea acestei moșii, peste care au trecut într-o mie de ani o mie de primejdii.

Prin vârtejul furtunos al celor mai cumplite vremuri s'au putut strecura strămoșii noștri numai prin cele mai încordate lupte și prin cea mai neclintită vitejie. Veacuri întregi n'a slăbit din mâna lor văjușoasă spada, căci trebuia să alerge în orice clipă la hotare, să înfrunte dușmanul, care venea cu gând de cucerire.

Și de nenumărate ori îl înfruntară. S'au lărgit atunci hotarele moșiei. Lar ce au câștigat cu spada luptătorii cei vrednici, au statornicit în stăpânirea noastră plugarii cei harnici, implantând plugul în brazdă și făcând să verse ogoarele întinse toată roada și belșugul lor datoritor de viață și de *tărie*.

Așa era în bătrânele vremuri viteze, în „vremurile cele bune”.

Mai târziu s'au năpustit însă timpuri de grea încercare peste moșia noastră. Și mai ales poporul de rând a ajuns la jelanie mare.

„Românii” și „vecinii” de dincolo, și „iobagii” dela noi din Ardeal, aproape întregă țărâtimea noastră a căzut la robie grea și îndelungată. Din stăpâni, cum erau odinioară peste moșia strămoșească, au ajuns slugile împilate ale ciocoilor și nemeșilor de toate neamurile. Ogoarele strămoșești rodiau și de aci înainte tot prin munca țărânului român, tot din ploaia lui de lacrimi și sudoare se înviorau câmpurile și răsăreau holdele îmbelșugate, dar secerișul nu era al lui, ci al străinului. Din acele timpuri de iobăgie neagră și dureroasă esfe cules adevărul cuvintelor plângătoare, tlcuite atât de mișcător în poezia lui Goga: „Dela Noi”.

Măria Ta! Suntem bătuți de nevoi,
La noi îndădar ară plugul,
Căci holdelor noastre cu spicul de aur
Străinul le fură belșugul.

...N'avem nimica la casă,....
Măria Ta! Toate străinii le duc,
Și numai cu lacrimi ne lasă”.

În „cartea legilor” s'a asternut păgănească hotărâre, că muncitorii ogoarelor să nu poată avea nimic, nici un drept, afară de plata muncii lor trudnice. Și nu li s'a lăsat nici nădejdea mângăitoare, că cel puțin copiii lor se vor putea ridica din starea aceasta tristă. Căci și aceștia erau oprii dela școli, legea nu îngăduia să răsară lumina cunoștinței și pentru ei.

Și Românul a rămas legat de glia strămoșească, pe care o iubia, fiindcă știa că fusese a părinților lui, și o muncea mereu, cu gânduri la vremuri mai bune, când dreptatea dumnezeiască va face iarăși, cel puțin pe nepoții nepoților lui — stăpâni peste moșia strămoșească, înstrăinată prin strămbătatea vremurilor și prin răutatea oamenilor.

Și vremea aceasta a sosit. Îndelungatelor suferințe ale acestui răbduriu popor de mucenici li s'a făcut dreptate. Țăranii noștri de aci au scăpat la 1848 din lanțurile iobăgiei, iar celor din Țara Românească li s'a dat cu câțiva ani mai târziu câte o sforcică de moșie, din care să poată trăi. Acum atarnă dela vrednicia fiecăruia, ca moșia aceasta să o îngrijească cât mai bine și să o sporească cât mai mult. Oare așa fac țărânii noștri? Oare țin ei la moșia lor cu toată sfințenia, pe care o cere amintirea părinților, cu toată cucernicia, care ne leagă de mormintele străbunilor și cu toată îngrijirea, ce trebuie să aibă unul fiecare de soartea urmașilor și de viitorul neamului?

Fac ei oare cum se cuvine?

Fac, — dar nu toți!

Mulți privesc nepăsători, cum străinul le ia azi o sfoară de moșie, mâne alta, până când casa lor rămâne numai cu cenușa rece în vatră... Și atunci ce mai pot face amărății de ei, decât să ia toiagul pribegiei în mână și să plece spre America, unde se prăpădesc atâtea vieți scumpe, unde atâția Români de ai noștri își rup șelele în munca cea cruntă și se istovesc în focurile diavolești ale fabricelor.

Din toate cele spuse până aci se desfac, fraților, trei învățături, cari se pot cuprinde pe scurt în următoarele cuvinte:

Legea s'o cinstim,
Limba s'o iubim,
Moșia s'o sporim!

„O poveste fără de temei”

de Dr. Silviu Dragomir, prof. sem.

Din discuțiile pătimeșe nici-odată nu rezultă adevărul așa de limpede, precum s'ar aștepta cetitorul nepreocupat. Aceasta se poate vedea bine la discuția, ce s'a purtat nu de mult la noi despre viața și activitatea mitropolitului Sava Brancoviciu. Amintirea meritosului arhieru nu a rămas pentru unii nepătată, și mai ales regretatul Bunea i-a făcut cea mai mare nedreptate, cum se va putea convinge ori-cine, dacă va încerca să se ocupe cu istoria acestui mitropolit ardelean.

Ce-i drept, și istoriografia noastră ricească a făcut progrese însemnate în din urmă, așa, ca astăzi am putea avea un aparat mai bogat spre a analiza și să scriem despre acest mitropolit următoarele voi încerca să analizez un episod din viața lui Sava Brancoviciu arăt cum au putut rătăci și oameni de cuminți, când au pornit să stabilească un fapt, întemeindu-se pe știri și documente false.

La sfârșitul veacului trecut Samuil Clain povestește, că principele Mihail Apafi vrând să-și bată joc de mitropolitul Sava Brancoviciu, a dispus acestuia să boteze un câțel înfășat în scutece, în loc de copil. Mitropolitul însă a scăpat într'un mod foarte ingenios de această batjocură. A luat o bucată de ridiche și a dat-o cânelui, care n'a vrut să mănânce. Atunci a luat o bucată de carne, și după ce cânele din aceasta, firește, s'a înfruptat cu plăcere, mitropolitul a zis, că de oare-ce nu-i de legea lui, nu-l va boteza, că de ar fi creștin ortodox, ar mânca bucatele mitropolitului, deci să l boteze aceia, cu cari mănâncă împreună aceleași bucate. Principele și calvinii s'au aprins de mânie asupra mitropolitului, care a știut să-i păcălească așa de bine. (1)

Clain asigură, că întâmplarea aceasta a auzit-o din „trădania” bătrânilor, fără a ne spune mai de aproape în ce mod. Ea ni s'a păstrat și în Istoria bisericească a lui Petru Maior, la care însă amănuntele sunt cu totul altfel înfățișate. Pe când în „trădania” lui Clain câțelul îl aduce o femeie, la Maior aceasta lipsește și mitropolitul îi pune cânelui înainte un *blid cu fasole* și nu ridiche, iar întâmplarea se petrece „în cetatea Eciului, în varmeghia Turzii” (2).

Față de această ciudată și necuviincioasă „trădanie” din bătrâni noi ne întrebăm, de are ea vre-un temei și de se ascunde în dosul ei un sâmbure de adevăr? Mai întâi trebuie să constatăm, că tradițiile istorice nu înfățișează adevărul istoric totdeauna și în cazul cel mai bun nu-l păstrează întreg și curat. Ele nu pot fi primite deci de un istoric cu pretenții serioase, decât după ce le va fi aplicat o critică severă. A critica însă astfel de tradiții este un lucru împreunat cu multe greutăți, mai ales dacă nu posedăm izvoare contemporane, cari să ne vorbească despre evenimentul respectiv. Atunci trebuie să urmărești tradiția până în momentul, când apare ea mai întâi, când vei putea să te lămurești asupra putinței, de a-i da crezământ.

În cazul de față am avea multe motive a ne îndoi despre veracitatea tradiției istorice, care ne-au păstrat-o Clain și Maior. S'ar putea oare, ca un Domn creștin, fie și calvin, să-și bată joc în mod atât de frivol de un sacrament, pe care îl are și el în biserică sa? Pe Mihail Apafi istoria îl zugrăvește, ca pe un Domn samovolnic, pătimeș și răzbuțor, care însă, ca un calvin zelos, ce era, nu a putut comite o barbarie atât de mare fie și față de un mitropolit românesc.

Nici un izvor contemporan nu amintește nimic despre o asemenea întâmplare a mitropolitului Sava, și de sigur George Brancoviciu, cronicarul faptelor săvârșite de acest mitropolit, nu ar fi uitat a însemna și această injurie adusă legii ortodoxe. Inexactitatea tradiției se vede și din deosebirile de amănunte, cari s'au păstrat la Clain și la Maior.

Insuși Șincai a ținut-o de „o poveste fără de temei”, pentru că de ar fi făcut și grăit aceleași mitropolitul Sava Brancoviciu, soborul mare, în care au fost mulți calvini de față, n'ar fi lăsat a vinovății și cu aceasta pe bietul Sava, că a batjocurit legea cea nu numai primită, ci și stăpânitoare pe acelea vremi în Ardeal. (3)

Domnii G. Bogdan-Duică și V. Mangra cred a putea dovedi veracitatea acestei tradiții prin faptul, că este cuprinsă în actele sinodului de unire din anul 1697, care s'a ținut sub mitropolitul Teofil. Acesta putea să știe despre aceasta întâmplare, fiind că a fost un contemporan alui Sava, și dacă nu știa de ea, atunci nu o aducea el însuși, într-o vorbire rostită la sinodul numit, drept exemplu de violentare din partea calvinilor. Numiții domni ar avea de sigur dreptate, dacă actele, la cari se provoacă dănuții nu ar avea un mic cur. Ele nu sunt autentice și nici vrednice de credință — cum a dovedit-o aceasta mai întâiu regretatul profesor Dr. I. Crișanu și mai pe urmă cu prisosință dl. Dr. G. Popoviciu. Iezuitul Nilles, după obiceiul ordinului, de care se ținea, nu a publicat fidel actele acestui sinod. El a pus povestea cu cățelul în gura mitropolitului Sava, pe când în actele sinodale toată povestea aceasta este pusă în paranteză „ca o explicație la ceea ce spunea mitropolitul despre starea bisericii românești sub clavinii”, cum cu dreptate observă Ludvig Rosenfels în tratatul său despre unire, care se păstrează ca manuscris în biblioteca lui Brukenenthal din Sibiu. Prin urmare nu mitropolitul Teofil a povestit întâmplarea cu cățelul, ci aceasta au adus-o drept explicație iezuiții, cari au fabricat actele sinodului din 1697. Mitropolitul Teofil nu a știut de actele sinodului numit, sau și dacă i s'a spus de aceste acte, nu a putut fi informat despre cuprinsul lor.

Va zice însă cineva, că și iezuiții, cu tot disprețul lor pentru adevăr, au putut să afle despre întâmplarea aceasta dela contemporanii mai tineri ai mitropolitului Sava Brancoviciu. Răspundem: negreșit, însă noi cunoșcând aplicarea acestor oameni de a falsifica adevărul istoric și în special tendința iezuiților cari au propagat unirea la Români, de-a prezenta starea bisericii românești în colorii cât mai întunecate, avem motive puternice de a ne îndoi în cele istorisite de ei.

Ne temem însă, iubite cetitor, că un cutare apărător întârziat al acestei simpatice tagme de călugări, ne va înfrunta pentru aceste aprecieri, care le avem noi despre iubirea de adevăr a iezuiților, și ne va întreba, că de unde au luat aceștia povestea cu cățelul, dacă ea nu-i adevărată? Spre a putea răspunde la această întrebare, trebuie să luăm în ajutor o carte istorică grecească scrisă de mitropolitul Ierotei de Monemvasia, care dela 1630-1 a apărut în mai multe ediții, o dată, la 1798, și în Veneția sub titlul *Βιβλίον Ιστορικόν*. Cartea aceasta răspândită și în apus la pag. 427-8 cuprinde următoarea legendă: Sultanul Mohamed voia să-și bată joc de tagma călugărească. El avea un câne foarte mare, de soiu din Milano, care era învățat a sta în două picioare și a și umbla în poziția aceasta. Sultanului i-a venit odată în minte să îmbrace cânele în haine de călugăr. Așa a și făcut. Pe urmă Sultanul a chemat la el pe patriarhul Maxim și a prins a-i povesti că i-a venit ca oaspe un călugăr străin, care poartă aceleași haine de călugăr, ca și patriarhul, și care dorește să fie sfințit de ieromonah de însuși patriarhul. Atunci patriarhul a răspuns, că i se va face pe voie călugărului străin. Aducând la porunca Sultanului că nele îmbrăcat în haine de călugăr, patriarhul a înțeles repede șiretenia și a zis către Mohamed: „eu cred, că acest monah nu se ține de turma mea, ci este supusul tău”. Și spre a dovedi aceasta Maxim a rugat pe Sultan, să dispună a se da călugărului străin și carne și fructe; de va mânca din carne și nu se va atinge de fructe, înseamnă că este de legea Sultanului; iar dacă va mânca din fructe, disprețuind carnea în post, atunci înseamnă că se ține de legea patriarhului. Sultanul, după ce s'a făcut în acest fel confesiunea de credință a călugărului străin, s'a mirat mult de înțelepciunea patriarhului.

Să spună acum ori cine: nu există o asemănare frapantă între aceste două „trădănii”? Detailurile se deosebesc, firește, fiindcă iezuiții, cari au fabricat actele sinodului din anul 1697, voiau să demonstreze disprețul care-l aveau calvinii față de sacramentul botuzului și au adaptat povestea aceasta la împrejurările locale.

Scriitori de mai târziu au luat-o pe urmă din actele sinodului, ținut sub mitropolitul Teofil, și au crezut că și prin aceasta trădanie s'ar putea nălța nimbul de martir al mitropolitului Sava Brancoviciu. Regretatul canonic A. Bunea n'a admis însă veracitatea ei,

dar s'a aflat într'un impas în fața argumentelor aduse de contrarul său. Ca toți scriitorii uniți, și dănsul era de părerea că actele sinodului din anul 1697 sunt autentice și că nu altul, fără însuși mitropolitul Teofil a putut să creadă legenda aceasta și să greșească atunci, când a povestit-o; ea însă nu se poate referi la mitropolitul Sava Brancoviciu, ci cum se spune în actele soborului la mitropolitul Sava II care a fost mitropolit în Bălgrad în anii 1684-85. Nu încapă însă îndoială, că iezuiții au referit-o la Sava Brancoviciu, pentru că celalalt mitropolit cu numele Sava n'a fost un arhieru luptător pentru ortodoxie și nici nu avem nici o știre că ar fi fost când-va întemnițat de calvini. Iezuiții dovedesc o desorientare în istoria românească, când numesc pe Sava Brancoviciu Sava II. Astfel de greșeli le pot comite foarte ușor falsificatorii actelor și ele servesc drept criteriu spre a constata falsificatul. Înțelegem foarte bine motivele, cari l-au îndemnat pe Bunea să-și calce pe inimă și să nu dea lecția cuvenită „bărinților iezuiți”, noi însă cari căutăm mai pe sus de toate adevărul, nu l' putem rețeca.

Dușmanii pe cari îi are omul, sunt de mai multe categorii. Cu unii lupți pe față piept la piept, iar de alții, împreună cu disprețul, ce-l ai pentru ei, îți poți bate și joc. De sigur că Sava Brancoviciu, adversarul lui Apafi, nu a căzut în categoria din urmă. Nobil bogat, înrudit cu familia distinse în Ardeal și în legături strânse cu magnații răzvrățiți în potriiva principelui Apafi și cu Domnii din Țara românească, el nu putea trezi în principiele calvin, decât anumite sentimente de frică, cum de fapt s'a și întâmplat cu acest principe, care în jumătatea a doua a anului 1680 și-a eliberat de frică toți dușmanii din temnițe, cum se exprimă un cronicar ungar contemporan.

Astfel deși povestea cu cățelul este lipsită de ori-ce teme, fiindcă este o fabricațiune a iezuiților, ea ne dă în mână o armă mai mult spre a putea trage la îndoială autenticitatea actelor sinodale din 1697.*

Scrisori din America.

Școală pentru Români. Târgul la americani. Cluburile americane.

Cu ocazia unei înmormântări m'am oprit trei zile în orașul Indianapolis.

Acest oraș frumos este capitala statului Indiana. Se află aici cam 1000 de Români. Avem aici o biserică gr.-or. și 2 Societăți de ajutorare. Într-o după amiază, un Român mă conduce să le ved școala. Am ramas uimit, căci nu știam, la ce școală are să mă conducă?

Întru adevăr, în câteva minute intru în școala emigranților, — despărțământul Românilor.

Cer informații asupra scopului acestei școli, și iată ce mi se spune:

Deoarece orașul a văzut, că Românii iubesc mult cârciuma, de unde apoi se înscenază multe scandaluri, a înghesbat această școală gratuită pentru ori ce ascultător român.

Scopul ei este cultivarea oamenilor emigrați.

Este o sală spațioasă pentru lectură. Sală pentru biliard. Pot consuma oamenii în acea localitate diferite limonazi, nu însă beutură alcoolice. Pot face băi după plac. Au și cinematograf, în care se arată numei lucruri instructive.

În aceeași după amiază arăta parada Românilor cu ocazia sfințirii bisericii.

Pe lângă propunerea limbii engleze, se propune și limba română. Și îi se cetește diferite bucăți frumoase.

Aproape în fiecare Duminică vine câte un bărbat cărturar și le ține vorbiri.

Duminică în 11 Martie la 3 ore d. e. a vorbit majorul orașului.

Ori cum ar fi privit lucrul acesta, chiar dacă el ar fi făcut cu interes politic, eu zic că este foarte salutar și bun pentru Românii noștri.

Multe cunoștințe frumoase pot prinde Românii în orele de studiu și multe pot auzi din vorbirile ce oameni de poziție înaltă rostesc în fața lor.

Fiind școala încă nouă, până acuma are puțin ascultători, în raport cu numărul Românilor cari de present locuiesc în acel oraș.

Dintr-o convorbire avută cu un farmer (econom) american despre târguri, mi-s'm însemnat următoarele:

Târguri de țară sau de vite în America nu există.

*) Cele cuprinse în acest articol se pot controla la V. Mangra: M. Sava II Brancoviciu p. 115 și urm. Nilles: Symbolae I p. 169-167. A. Bunea M. Sava Brancoviciu p. 40 și Lebedev A. P. Istoria bisericii greco-răsăritene sub stăpânirea Turcilor S. Petersburg 1904 (rusește) p. 224 și urm.

Dacă vrei să cumperi o păreche de boi sau de cai, mergi la casa farmerului, unde din herghelie îți alegi pe care vrei.

Târgul are preț fix. Nici un cent mai puțin din ce cere vânzătorul. A te târgui la preț, pentru americani este rușine, și îndată te întrebă dacă nu cumva ești jidan?

Mai interesant este târgul oailor.

Fiecare farmer are herghelii întregi de cai, cari cresc ca selbatici.

Până în momentul când calul nu este vândut, pe el n'a pus mâna nici un om.

Prinderea lor este o anevoie. Sunt anumiți Cow boy (servitori) cari se îndetnicesc cu prinsul animalelor cu ghilțul.

După ce cumpărătorul pune ochiul pe o păreche de cai din herghelie, îi arată la cow boy, care câlare dă roată de mai multe ori în jurul oalului său, până ce-i vine bine, atunci îi aruncă ghilțul în gât, și el cu calul său o rupe la fugă. Calul prins se smâncește, sare, aleargă, până ce cade jos tremurând de frică.

În acest moment vite cow boy și-i pune căpștrul în cap.

Tot așa prinde el pe ceilalți. Bine înțeles, calul nu știe ce-i oarul sau hamul. Asemenea nu e deprins cu tropoitul pozelor, înecă două trei săptămâni oarul sare în grajd ca nebun. Unii se imblânzesc ușor, alții foarte cu greu, sau de loc.

Vacile cele mai multe în America se vând pe garanță.

Farmerul american îți vinde outare vaoș, garantând că dă 28—32 litre de lapte. Cumpărătorul duce vaca acasă, fără se plătească nimic. Ține vaca acasă 2 sau 3 zile ceorșă dacă farmerul a spus adevărul.

După ce a aflat și s'a convins, că spusele farmerului sunt esacte se duce și i plătește prețul. Dacă însă nu-i convine, duce vaca înapoi, fără de nici o supărare.

În orașele mari americane omul poate multe vedea. Cei mai mulți trecători se mulțimesc cu vederea stradelor mai frumoase, parcuri, teatre etc.

Sunt însă o mulțime de alte lucruri interesante de văzut.

De câtră un bun cunoșcător al orașului Chicago, om care face parte din elita înaltă a acestui oraș, s'm fost condus în zilele acestea prin localitățile diferitelor cluburi americane.

La tot cazul, în cluburile universitare, culturale, comerciale etc. sunt numai persoane cu deosebită valoare. A percurge toate salile acestor cluburi nu se poate, decât numai în frac, oală și lac.

Astfel nu-i mirare, dacă sunt sale, restaurant, în cari și numai dacă ocupi o masă, fără mâncare și beutură, plătești pe sară 25 dolari.

O simplă mâncare cu un pahar de bere costă cel puțin 10 dolari, iar în sus te poți duce până unde îți s'ajunge purga și gustul.

În edificiul fiecărui club găsești sală pentru restaurant, muzică aleasă, cafea, barbieri, ori pentru ras și tuns iau cel puțin 5 dolari, baie, sa'ă de gimnastică, pe care se pune un deosebit pond, sală pentru famat, sală pentru nefamatori, sală de oetie, bibliotecă. La o parte vedeam o damă, care curăța unghiile și le lustruia, pentru o taxă de 5 dolari. Conducătorul muzicii era un țigan jidovit din Ungaria, venit cam de 15 ani în Chicago. Astăzi are nu mai puțin decât 4 automobile.

Un lux superb peste tot locul. Numai marmoră, mătasă și aurituri pretutindenea. Salele pentru convorbire sunt neîntrecute.

Sofe, fotele, canapee, flori, aranjate cu un gust fin, sunt la dispoziția ori și cui. Tot acolo găsești plouri, hârtie de scris, sau mașină de scris. Sunt apoi servitori și servitoare, cari te servesc cu apă rece. Dacă ai plăcere, poți și dormi, nime nu te supără nici cu un cuvânt.

În Michigan Ave. în edificiul așa numit Black Stone e cel mai superb club.

Acest club nu are decât numai 400 de membri. Taxa anuală este 400 dolari. Nime nu poate intra ca membru, până ce un membru vechiu nu moare.

Totdeauna sunt anunțați ca membri noi 1 până la 2 mii.

Unii chiar mor și nu le s'ajunge rândul să se poată însorie.

Am avut fericirea să umblu și în casă regească, dar luxul ce l-am văzut aici nu l-am putut întâlni în alt loc.

Din biblioteca unui club extrag următoarele date referitoare la orașul Chicago:

Chicago s'a întemeiat la 4 August 1830.

S'a încorporat de opid în anul 1835, Februarie 11.

S'a declarat de oraș în anul 1837, la 4 Martie.

Chicago cuprinde cam 280 km. pătrați.

A ars aproape de tot în anul 1872, 8 Octombrie.

Acest foc te ibil, care a ținut 2 zile neîntrerupt, a distrus 18.000 de edificii, și au rămas fără adăpost 100.000 de oameni.

Chicago are astăzi 104 parouri, 38 teatre mari, (cele mici sunt neenumărate) 37 biblioteci, 31 gări de pasageri, 27 gări de marfă, 69 spitale, 100 asile pentru neputincioși ori orfanii, 135 școli înalte, 192 băni, 32 consulat și 43 de cimiterii.

În 4 Martie s'au împlinit 75 de ani, de când s'a zidit primul edificiu din cărămidă în acest oraș.

Dacă unui trecător european, care venind, admiră măreția acestui oraș, îi spui, că Chicago are astăzi numai 82 de ani dela întemeiere, — va sta să nu creadă.

Indiana Harbor Inc. la 10 Martie, 1912.

S. Mihăilțian
preot.

Reformatorul Român-American*).

Terminând păr. Poate studiul intitulat „Români din America”, publicat în acest ziar, țin să întregesc locana mohoară despre viața Românului american, — zugrăvită cu atâta dibăcie și cu un spirit de observare propriu, — prin darea de samă ce urmează despre o broșură tendențioasă scrisă de un laic transilvănean.

În 1911 apare în Cleveland O. broșura „Reformatorul Român-American” de laicul P. Bratu, care să trimită cunoșcătorilor de aici gratuit, cu scopul de a se câștiga aderenți cât mai mulți pentru secta poezărilor și pentru „socialismul creștin”.

În prefața autorul ne spune, că „cuprinsul acestei cărți este o parte din produsul și rezultatul unui studiu profund și serios în literatura teologică, în metodele și sistemele religioase ale bisericilor americane”.

Cartea se împarte în 3 părți, în care laicul Bratu ne vorbește, după cărți englezești, despre biserică, credință, sfânta scriptură, cruce, taine, rituri, preoți ș. a. și siguranța și îndrăzneala unui adevărat reformator! Citează din sf. scriptură, din broșuri englezești, se năpustește asupra oapilor bisericilor gr. or. și unite de aici, contra Consistorului de ambe confesiuni, deosebește tagma preoțească în legătură cu unele obiceiuri religioase, cu nervozitatea și vehemența omului care are greșuri în cap. Acest Bratu, asemănă ceremoniile și obiceiurile religioase cu ceremoniile păgâne, și umblarea cu crucea în ajunul Bobotezii o declară „de gheșeft”. Se enervează, că I. P. S. Mitropolit Ioan a cerces pictarea bisericii caedrale din Sibiu.

Ne vorbește de sf. scriptură, admittând numai testamentul nou, acesta singur, alte cărți cu crezământ nu află reformatorul. Nu-i trebuie biserică, ornate,**) pictură, preot, cruce, mitropolit, consistor etc. Nu numai că vrea și încearcă să combată cele zise, dar ici colea își bate joc formal, mai ales de forma externă a serviciului dzeseo, (pag. 67). Ne fiind împăcat și mulțumit cu forma în care bisericile noastre predau și practică învățăturile dzeești, se întrebă: Care e biserică adevărată a lui Cristos? Și răspunde tot reformatorul, că aceea e biserică adevărată, care de fapt nu există, pentru că bap-tiștilor și socialiștilor nu le trebuie biserică!

În ton scârbos vorbește despre preoți. În special batjocorește și calomniază preoții români din America. După ce se răbobește cu ordinea morală, susținută și propagată de biserică și slujitorii ei dela începutul creștinismului, reformatorul formulează următoarele sentințe: „Preoție creștină coruptă și înglodată în dogme putrede și absurde și în ceremonii păgânești, cari s'au abătut dela evanghelie și ordinal dat de stăpânul ei”, este declarația autorului pozitivă. (pag. 128).

„Nu am nimic de observat ori contestat contra socialismului creștin, al cărui aderent mă declar însuși, care există atât în Europa, cât și în America”. (pag. 149).

„Prin urmare cine ține la sufletul lui, studieze mai întâiu biblia,***) numai în senzul acesta pot deveni românii socialiști creștini, și sufletele lor păstrate și mântuite” (pag. 150).

Iată rezultatul studiului profund teologic al reformatorului și declarațiile pozitive!

Cartea se încheie cu un „apel serios” către poporul român, în special către cei

*) O carte tendențioasă, scrisă de P. B. Bratu. laic, tip. Uniunea societăților române, Cleveland O, 1911, 150 pag.

**) La patrafră îi zice „jug”.

***) Dela acest lucru bis. noastră pe nimenea nu oprește, — din contră.

din America, să nu mai zidească biserici; să se lapede de legea străbună; să cetească literatură și reviste religioase străine, pentru că literatura română „consistă din legende false, romane, proverbe, poezii pesimistice, fabule din mitologia greco-română”. (Dar vedem, că până ce reformatorul Bratu a cetit atâta cât a fi cetit în românește, a rămas om limpede; și tot mai a ceea la ce îndeamnă pe alții, l-a încercat la cap și pe el).

Aceasta e broșura reformatorului și „declarațiunile pozitive” la cari ajunge! Că în ce limbă românească e scrisă, și ce nex logic găsim în espunerea reformatorului, servească citațiile de sus, și încă următoarele: „Pentru defecte de stil și insensibilitate de expresiuni, ori vehemență, îmi i-au (!) libertatea relativ la cari vor cetti și medita cu atenție cuprinsul acestei cărți a mă pardona, fiindcă insensibil mi-am permis — dacă voi fi făcut așa — în care care criticism abuziv ori nefavorabil cauzei sfinte a Domnului nostru Is. Cristos, relativ la sistemul și metoda teologic instructiv intelectual, și spiritual pe care biserica gr. or. și gr. cat. l-a adoptat, în mențin cu rezistență, și pe care-l prezintă credincioșilor lor, ca lumină și energie pentru câștigarea vieții eterne și mântuirea sufletului lor”.

Seata poezilor, împreună cu socialism, prinde ușor între oamenii noștri, mai ales la acei cari acasă nu pot trăi, în România nu, în America asemenea, pentru că ori aici ori dincolo trebuie să muncească. Că ou ce însușiri vin înapoi cei ce trec oceanul, ni-a desoris păr. Poada bine și documentat, și noi cei de aici subțorim înțocmai.

Un model perfect al celor zise de păr. Poada, e și autorul broșurii amintite, laicul Bratu, care ou școala din satul natal, outreerând România, a aflat-o prea mică, deci a trecut Oceanul, și iată reformatorul în țilpi! Inzadar, și în America trebuie să muncească omul, și acest năceș îl determină pe Bratu să reformeze lumea, să se răboiască ou biserica și credința sa, până când dacă ar munci oimștit, ar afla mulțămire în munca ce prestă și în rezultatul ei material, iar mângăierea și mulțămirea sufletească ar găsi-o ușor, tocmai în biserica și credința sa.

Dar așa-i Românul; muncește în fabrică, iar — avutul complet îl spesează la sorierea acestei cărți, — după cum ne spune laicul Bratu. Că va veni din America, și iar nu va avea nimic pentru zile negre, — cine poartă vina? Peirea ta din tine, reformatorul! De altcum faptul, că un țșran îmbrăcat domnește, învățând limba engleză, după opuri străine vrea să imiteze pe Luther și alții, — e cât se poate de trist. El a plecat să-și câștige pâine de mâncare, și când colo iată-l socialist ou steag în mână!

Atrag atențiunea preoțiilor din marginime asupra acestei cărți, care se trimite gratuit credincioșilor de aici, cu intențiunea de a se câștiga aderenți pentru seata baptiștilor și a socialismului creștin.

Iar superioritatea noastră bisericească, cred că pentru insultele și calumniile ce sunt scrise la adresa fețelor noastre bisericești mai înalte, — ar putea să-i aplice nenorocitul Bratu canonul ce i se ouvine. Mitropolitul Șaguna zicea: oia răioasă trebuie scoasă din turmă, până nu infectează pe cele sănătoase.

Sile.

Dela sate.

Inmormântarea preotului Ioan Ghiuruțan din Unguraș.

În 12/25 Martie a trecut la cele vecinice, după un mort scurt, dar greu, împărțit fiind ou sf. taine — bătrânul și de toți onoratul preot Ioan Ghiuruțan, lăsând în doliu pe nemângăiata soție și pe iubiții săi fi.

Vestea aceasta tristă s'a lătit ou fulgerul în toate părțile; iar la 14/27 Martie i s'a făcut inmormântarea, fiind prezenți, pe lângă șeful tractual, P. O. Domn Pavel Roșca, protopresbiter în Fizeșampetru, preoții: Ioan D. Andrei, George Olar din Stina, George Vlaic din Păușă, R. Roșca din Tresnea, Victor Both din Bălan, G. Pușcariu din Sântămărie, Andrei Măgureanu din Tamașă și George Bodea din Bosna, actualul inv. din Galpuia. Prohodul s'a început în casa defunctului, de unde a fost dus la sfânta biserică, unde s'a continuat, ascultat fiind de un număr foarte mare de inteligență și popor din parohie și jur.

La finea prohodului preotul Remus Roșca ține ou predică, în care arată meritele preotului răposat ca preot și ca tată de familie. A fost ascultată ou multă atențiune din partea celor prezenți.

El ridicat apoi cossugul de cătră preoți și dus până la marginea groapei, unde preotul Ioan Andrei își ia adio dela decedatul în numele preoților tractuali, iar în urmă cossugul e lăsat în groapa rece în sunetele cântării „In veoi pomenirea lui”.

Sfârșindu-se acest act solemn, ne îndreptăm ou toții la casa răposatului, unde se începe pomana, fiind serviți ou mâncări de post foarte gustoase din partea doamnei preoteze a preotului din loc, I. Ghiuruțan, fiul răposatului preot.

Cununi s'au pus pe siorul decedatului din partea familiei, din partea parohiei și din partea familiei Grosz József, mare proprietar din loc.

In veoi pomenirea lui!

B. I.

NOUTĂȚI.

Cristos a înviat! Trimitem acest creștinesc salut tuturor colaboratorilor, cetitorilor și binevoitorilor zărnului nostru, dorindu-le să petreacă în pace și deplină sănătate sfintele sărbători ale Invierii Domnului.

Din cauza sfintelor sărbători ale Invierii Domnului, numărul proxim al zărnului nostru apare Mercuri după sfintele sărbători, la orele obicnuite.

Din parlament. Luni prim-ministrul Khuer-Hedervary a făcut comunicare în dietă despre felul cum a fost rezolvată oria, și a cerut sprijinul dietei pentru a-și putea implini guvernul misiunea. Partidul guvernamental i-a promis, prin rostul contelui Tizza, tot sprijinul, asemenea și disidenții de sub conducerea contelui Andráy; iar cei din opoziție au declarat, că vor lupta ou toată energia în contra legilor militare. Marți d. s. guvernul s'a prezentat și casei magnaților. Dieta a luat Mercuri vacanțe până în 12 Aprilie n.

Jubileul societății „Petru Maior”, se ține, după cum am mai anunțat, în 20, 21 și 22 Aprilie n. c. Programul e următorul: În 20 Aprilie, la orele 8, sară de cunosțință. În 21, serviciu divin la orele 9 și ședință festivă la 11 și jum. Va vorbi profesorul Dr. Iosf Popoviciu. La orele 2 și jum. banchet. Sara la 8 concert. În 22 Aprilie, orele 10, ședința foștilor membri ai societății. Sara la 9 serată dansantă.

Serbarea pomilor în Cacova. Serbarea pomilor se va ține Marți, a treia zi de Sf. Paști, 9 Aprilie n. în comuna Cacova, cercul Săliștei. Sunt invitați la serbare toți membrii și binevoitorii reuniunii agricole române din Sibiu. Serbarea se începe în școală, — după terminarea serviciului divin, apoi se continuă la locurile unde se vor planta altoii donați de comuna politică Cacova și procurati din sumele de bani dăruite de reuniunea agricolă română din Sibiu, de dl Ales. Lebu și de institutul „Brădetul” din Orlat.

Parastas. Despre parastatul oficiat Duminecă, într-o odihna sufletului decedatului Iosif Șt. Șuluțu, mai dăm următoarele amănunte: Parastatul l-a oficiat dl protopop Nicolau Togan. Din partea familiei a fost de față fiul decedatului: dl Aurel Șt. Șuluțu, profesor la liceul din Plocești și revizor al școalelor ou limbă de propanere germană și maghiară din România. În numele Asociațiunii a luat parte prezidentul actual: Dl Andrei Bărsan, dimpreună ou corpul profesoral și ou elevele școlii Asociațiunii, al căror părinte îngrijitor a fost adormitul. Institutul de credit și de economii „Albina” a fost reprezentat la acest act de pietate, prin delegații săi: Ștefan Stroia, protonotar comitatens, și Dr. I. Beu, medic, membri ai direcțiunii institutului. Elevele școlii Asociațiunii au depus ou cunună frumoasă pe mormântul decedatului, sincer priinos al stimei și reconștinței.

Teatru. Domnul director Leo Bauer începe Duminecă o serie de reprezentațiuni de operă, cu o trupă compusă din artiști reputați, în teatrul orășenesc din loc. Amănuntele le spun afișe-le.

Societatea de lectură „Andrei Șaguna” a evelor din sectia pedagogica a seminerului „Andreian” va aranja ou ședință publică în Dumineca Tomii, 1 Aprilie st. v. 1912 în sala festivă a Muzeului „Asociațiunii”. Începutul la 5 ore după ameză. Despre contribuțiile binevoitoare în favorul Societății de lectură se va da socoteală publică.

Pace! Z'are parisiene vestese, după știri primite din Rome, că în câteva zile se va încheia pace între Tarcii și Italia.

Băile dela Mehadia. Renumitele băi heroglane de lângă Mehadia (Banat) au fost date în arândă din partea statului, proprietarul lor, unui consorțiu financiar din Elvețis, pe 50 de ani.

Atentatorul în fața tribunalului. Din Roma se știe, ou judecătorul de instrucțiune și-a terminat lucrarea, și că atentatorul Antonio Dalba va sta în fața tribunalului în a doua jumătate a lunii lui Aprilie. La pertratare vor fi chemați numai puținii martori, între cari și majorul rănit Lang, acum aproape deplin restaurat.

Femeile și cariera advocațională. Se știe din Petersburg, că duma a primit proiectul de lege, care acordă femeilor dreptul să profeseze advocatura.

Circulațiunea tramvaiului electric. Din raportul societății de electricitate a Sibiului aflăm, că circulațiunea pe tramvaiul nostru electric crește în mod îmbucurător. În anul trecut 1911 au întrebunțat tramvaiul cam două mii de persoane pe zi în termin mediu.

Un nou mijloc împotriva malariei? Un doctor din Trieste, Dr. Anton Baranovici, se zice că ar fi silit un nou mijloc foarte bun pentru a combate malarie. Mijlocul, care în timp de 24 ore a vindecat cele mai grele cazuri de friguri acute, consistă din fier și alte substanțe, ce se injectează în corpul bolnavului. Toate încercările de până acum, făcute de numitul medic, au dat rezultate splendide.

Mulțămită. Marele binefacător și mecenat al neamului nostru, Ilustritatea Sa Domnul Vasile de Stroescu, a binevoit a dăru și pentru școala noastră din Panio 500 cor., iar pentru cea din Banfi-Dângău 600 cor. ou totui 1100 cor. Pentru aceste daruri aduc și pe calea aceasta cele mai vii mulțămiri Ilustrului binefacător. Vasile Teotelecan, paroh.

Doamna Eugenia Tordășianu, prof-soară, s'a înscris membră pe viață la Reuniunea femeilor române din Sibiu, solvind taxa statutară de 40 cor.

Serbările dela Blaj Sub titlul acesta se tipărește în Blaj o carte, de aproape 400 pagini, ou mai multe ilustrațiuni, în care vor fi eternizate frumoasele momente, scri le-am avut în Blaj, în toamna anului trecut, ou cossuinea serbărilor culturale de acolo, cuprinzând ou cronică completă a lor. Cartea se poate comanda de acum la dl Ioan Fodor, profesor în Blaj. Prețul volumului broșat 3 coroane, plus 30 bani porto.

Petrecere cu joc în Săliște. Corpul învățătoresc dela școala gr.-or rom. din Săliște, Luni, în 26 Martie v. 1912 (a doua zi de Paști) aranjă: ză în sala festivă a școlii petrece ou joc. Începutul la 8 ore seara. Prețul de intrare de persoană 1 cor. Venitul curat e destinat fondului de excursiuni școlare.

Mulțămită. În numele credincioșilor mei aduc cea mai călduroasă mulțămită marelui binefacător al neamului românesc, Ilustrului Domn Vasile de Stroescu, care a binevoit a dăru un ajutor de 1000 cor. în scopul edificării bisericii noastre greco-ortodoxe române din comuna Stărcia, protopopiatul Unguraș, ctul Sălegiului. Stărciu, la 15/28 Martie 1912. Petru Tămășoiu, paroh gr.-ort.

Avis. Numărul de Paști al „Cosinzei”, revistă ilustrată literară săptămânală, ce apare la Orăștie, se trimite ou număr de probă, gratuit, tuturor cari o cer.

Concert în Sâncel. În scopul zidirii unei săli de teatru și conferențe pentru popor, corul tinerimii din Sâncel dă un concert împreună ou teatru și declamări a treia zi de Paști, la 9 Aprilie n. în școala românească din loc, sub conducerea inv. Ales. I. Sighișoreanu. Începutul la 7 ore seara.

Mulțămită Pentru edificarea bisericii noastre din Spring au binevoit a dona: institutul „Casa de păstrare” din Merourea 100 cor., inst. „Sebeșana” din Sebeșul săsesc 50 cor., inst. „Casa de păstrare” din Săliște” 30 coroane. Pentru aceste donațiuni subscrieți în numele credincioșilor mei exprim și pe această cale cele mai călduroase mulțămiri. Spring, în Martie 1912. Ioan Crăciun, paroh.

Să contribuim la fondul ziaristilor români din Ungaria! Orice dar este a se trimite la adresa „Institutului de credit și economii Ardeleana” în Orăștie-Szászváros.

Se caută un cărioimar român pentru comuna Sălcia de jos, comitatul Turda-Arieș. Doritorii au să se anunțe până la 9 Aprilie n. la preotul Romul Gomboș din comuna numită, dela care pot primi toate informațiunile.

Teatru Român în Făget. Comitetul filial din Făget al societății pentru creșterea unui fond de teatru român aranjă: ză în 26 Martie vechia (Luna Paștilor) o „Serată teatrală”, când se vor reprezenta piesele: „Curiozitate femeiască” și „O petițiune”.

Din episcopia Gherlei. Representanța orașului Gherla a ținut în 29 Martie o ședință, în care s'a ocupat ou cererea noului episcop Vasile Hossu privitoare la cedarea gratuită a unui loc potrivit pe sama clădirii unei biserici și reședințe episcopale, precum și a unui seminar. Ședința a votat ou bucurie și în unanimitate, să se cedeze pentru acest scop un teritoriu al orașului.

Școlile în Prusia. În anul 1911 Prusia a avut 845 școli secundare, dintre care 602 complete ou 9 clase, iar celelalte ou 6 clase. Cam a treia parte din școli sunt ale statului; partea cea mai mare e susținută de orașe și de alte autorități. Posturi de profesor au fost 9203. — La universitățile germane cei mai mulți studenți se înscriu la filozofie, și nu la drepturi, cum se face la noi. În ultimul semestru facultățile de filozofie au avut peste 20 mii de studenți (44.5 procente), 4472 teologi, 10.484 la drepturi și 10.257 mediciști. — Școlile secundare au fost cercetate de 232 de mii de școlari.

Teatru în Hendorf. Tinerimea română din Hendorf dă ou producțiune teatrală corala Luni, în 26 Martie st. v. 8 Aprilie n. e. c. (a 2-a zi de sf. Paști) în sala școlii din loc, sub conducerea preotului Andrei Moldovan. Începutul la orele 6 și jum. seara.

Producțiune teatrală va da tinerimea română din Pichinț, Luni, în 8 Aprilie st. n. 1912 (a doua zi de Paști) în sala școlii de acolo. Începutul la orele 7 și jum. seara.

Poșta ultimă.

Intrunirea delegațiunilor.

Se vestește, că pe la finea lunii acesteia se vor întruni delegațiunile în sesiune extraordinară, pentru a vota ou nouă indemnizare, iar după aceasta va fi disolvată dieta ungară și se vor face alegeri noi. Înainte de a proceda la disolvare, guvernul va apela de nou la sentimentele patriotice ale opoziției și o va indemnă să nu mai pună pedeci votării legilor militare, devenite acum ou mare necesitate pentru monarhie, iar dacă cuvântul său va răsună de nou în pustiu, urmează disolvarea parlamentului.

Cărți și reviste.

Ramuri, revistă literară, nr. 6 a apărut ou următorul sumer: D. N. Cotori: Picătură de sânge. I. U. Soricu: Cântec (poezie). D. Tomescu: O luptă sugrumată și ou pace improvizată. Oreste: Viziunea profetului (fragment). C. Ș. Făgețel: Însemnări. — Băieți necunoscuți. Flaviu: Epigramă. Natalia Vasiliu: Sorisoare (poezie). Tiberiu Crudu: Poveste de ajun. Brenus: Răspuns. Eugenia F. Ionescu: Rugă (poezie). I. N. Părvulescu: Sărbătoare (poezie). Leru-Ler: Cronică rimată: Renunțare.

Taturor pretinilor și cunoscuților, cari din prilejul dureros al trecerii din viață a neuitatului nostru fiu, soț, tată, frate, cumnat și unchiu, Moise Popoviciu, fost preot în Găntăge, verbal și în scris ni-au adus cuvinte de mângăiere, le aducem și pe această cale cele mai adânc simțite mulțămite ale noastre.

Găntăge, în 2 Aprilie n. 1912.

Familia.

Din public.†)

Mulțămită publică.

Cu ocazia cea de producții teatrale, aranjate în favoarea școlii gr.-ort. rom. din Vîngrad, de harnicul învățător Aurel Popa, în 17 Februarie p. e. o. în comuna Vîngrad, au încurs următoarele suprasolviri benevole: Péterffy Kálmán, notar, în Vîngrad, Vasile Rădău, comerciant în Vîngrad, Dumitru Răuciu, comerciant în Țapu, Nicolau Ciugudean, proprietar în Vîngrad, Valer Mărginean, învățător în Gîrbom, Oprea Greavu, comerciant în Roșia, I-lie Șara, locoteren în perz. din com. Spring, fiecare câte 2 coroane. Dumitru Proș, comerciant în Gîrbom 1 cor. 40 fl. Dobozy Ferenc, arădator în Gîrbom, Văd. Péli Ig. as. din Vîngrad, Kiss Ioan, comerciant în Vîngrad, Elekes Ioan stud. în pedagogie și Elekes Dezső măest. u. măsar, fiecare câte 1 cor. Petru Muntean, proprietar din Cergău 60 fl. Achim Măreș, proprietar în Tău 60 fl. Gheorghe Bozdog, funcționar în Vîngrad 50 fl. Anica Biris, din Vîngrad 40 fl.

Satisfacem unei datorinți plăcute, aducând pe oalea aceasta Onor. contribuții mulțumite noastre cele mai calde.

Vîngrad, 25 Febr. 1912.

Comitetul aranjator.

†) Pentru cele publicate în rubrică această reacțiune nu primește răspuns.

In atențiunea onoraților domni preoți:

„Smyrnă“

veritabilă de Sumatra

pentru sfintele sărbători și alte ocazii, — a sosit în calitate extra-superioară la firma

N. Onițiu,

(90) 4 — Nagyszeben — Sibiu.

ad. 3125 Epitr./1912. (92) 2—3

Concurs.

Comitetul parohial ortodox român din Săliște prin aceasta publică concurs pentru facerea unei schițe de adaptare și ornamentare a bisericii mari din Săliște, pe lângă 2 premii: primul de 500 cor. și al doilea de 300 cor.

Schițele au să se înainteze comitetului parohial ortodox român din Săliște până în 1 Mai st. v. 1912.

Schițele premiate devin proprietatea bisericești din Săliște și se vor servi de bază la facerea planului definitiv și preliminarului de spese.

Din ședința comitetului parohial ortodox român din Săliște, ținută în 2 Martie 1912.

Dr. Comșa, V Giura,
președinte. secretar.

Nr. 127/1912.

Văzut.

Săliște, în 12 Martie 1912.

Dr. Ioan Lupas,
protopop.

Birou de informații.

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărât să deschid în **Budapesta birou de informații** și

Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministri și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în răstimp de 2—3 zile ori și cui, rezolvând toate chestiunile în modul cel mai cinstit.

Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referenți cauzei și rog rezolvire favorabilă.

Fac tot felul de mijlociri comerciale și comode.

Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

(73) 4—5 **L. Olariu,**
Budapest, Lajos-utca 141 III/19.

Nr. 327/1912. (97) 1—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa a II a **Laslaul-român**, cu fiile: **Laslaul-săsesc și Ormeniș**, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Rugărilor au să se înainteze provăzute cu documentele prescise la subsemnatul oficiu protopresbiterial în termenul arătat; iar petenții sunt îndatorați, pe lângă avizarea ppbterului, a se prezenta în vre-o Duminică ori sărbătoare, în comună, resp. la biserica spre a cânta, resp. cuvânta și liturghisi.

Cetatea-de baltă, la 14 Martie 1912.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractu-ului Târnava în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 39—1912 paroh. (87) 3—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preaven. Consistor arhidiecezan Nr. 11,807/910 școl. prin aceasta se publică licitațiune minuindu pentru a se da în întreprindere **zidirea școlii confesionale din Șirnea**, tract. Brau, comit. Făgăraș.

Licitațiunea se va ținea **Marti în 27 Martie (9 Aprilie) a. c.** la 1 oară p. m. în edifiul școlii celei vechi din Șirnea. Prețul de strigare este de 17,000 cor. după care sumă licitanții au a depune un vadiu de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare.

Tot materialul, precum și toate mobilele atât în sala de învățământ, cât și în toate celelalte apartamente ale ei es e dator a le da anteprenorul.

Oferte închise provăzute cu vadiul corăspunzător și cu declarația că oferentul cunoaște condițiunile și se supune lor, sunt a se depune până la începerea licitațiunii la mâna prezidentului comit. parohial.

Comitetul își rezervă dreptul de a da lucrarea în întreprindere aceluia, dintre minus oferenti, în care va avea mai multă încredere.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial din Șirnea în oarele oficioase ori și când.

Șirnea, din ședința comitetului parohial ținută la 6/19 Martie 1912.

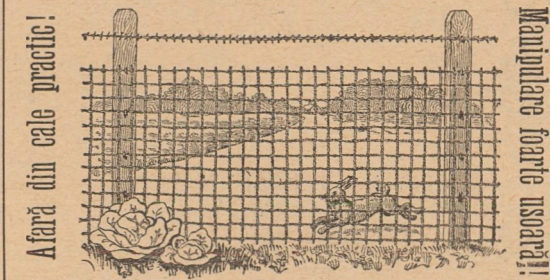
A. Crișan, **M. Cențu,** **G. Coleșiu,**
prezident. notar. epitrop.

Nr. 282/1912 prot.

Văzut: **Ioan Hamsea,**
protopop.

Garduri colosal de ieftine!

[Invențiune] senzațională.

Nenumărate scrisori de recunoștință dovedesc perfecțiunea născută a patent. **Impletituri-Hungaria**. mai din sarmă suflată de zinc.

Prețul per metru quadrat 30 bani și mai mult. A se comanda la singurul fabricant:

Alexandru Haidekker, fabrică de grății, impletituri și gard. de sarmă.
Budapest VIII. Üllői-ut 48/82.

☛ Serviciu ieftin, prompt și conștient.

☛ Catalog ilustrat gratuit și franco.

(32) 7—10

Favoritul mijloc de înfrumșetare a damelor din elită este

CREMA-MARGIT
a lui Földes.

Această pomadă de obraz o folosește în toată lumea multe milioane de dame, fiind pe baza cercetărilor științifice cel mai nou produs de cremă pentru obraz, și după afirmarea renunțurilor chemici e cel mai bun și nestrăicios mijloc pentru înfrumșetarea și rafinarea obrazului, cu cel mai rapid și sigur efect.

În restimp de vre-o câteva zile dispar toate crețele, linițele, petele de fect și toate spuțele.

Crema Margit a lui Földes

înfrumșetează nu numai obrazii, ci îi îngrijește și scutește de toate influențele anotimpului, a soarelui și a vântului.

Contra imitațiilor se vă țerit! — Se află în toată lumea. Un borcănel costă 1 și 2 cor. Săpun Margit 70 fl. Pudră Margit cor. 120.

Expediții poștale prin producător:
Coloman de Földes,
farmacist în ARAD

Aviz.

Să sprijinim arta română.

Aduc la cunoștință on public, că după un serios studiu ce am făcut bisericilor mari, cu ajutorul Prea Ven. Consistor din Sibiu m'am stabilit în comuna mea Agărbiciu tr. Mediaș, unde primesc în lucrare orice pictură în ulei fin, ca: **Iconostase, orice icoane și praznicare, ori ce renoiri — tot felul de aurituri p-nă la cel mai fin aur veritabil, cu prețurile ele mai favorabile.** În timpul de toamnă și iarnă ori ce icoane portative (mobile) care le pot executa acasă, le lucrez cu preț foarte moderat.

Pentru lucrurile mele posed numeroase atestate de mulțumire.

Cu deosebită stimă

Nicolae Baciu,
pictor bisericesc.
(Agărbiciu—Sz. Egerbegy)

(46) 9—

Admoniare!

Société des Papiers Abadie.

Ivindu-se în timpul din urmă diverse falsificate a marcei tuburilor noastre foarte plăcute și de toți cunoscute

RIZ ABADIE (Riz doré)

rugăm onorata noastră clientelă a fi cu atențiune la numele Abadie, de oarece falsificatele să silesc a fi cu alte numiri înlocuite. Vă sfătuim deci să fiți precauți la cumpărarea vreunei imitațiuni fără valoare, căci contra acestora vom interveni cu toate mijloacele legale permise! Société des Papiers Abadie. (124) 24—52

„FRĂȚIA“
instituit de credit și economii, societate pe acții în Szentágota (Agnita).

Anulare.

În urma neplătirii ratelor restante, pe baza §§-lor 169 și 170 din legea comercială, precum și în puterea §-lui 9 din Statutele acțiunile semnate sub Nr.ii 532, 533, 534, 535 și 536 se declară de anulate.

Agnita, 25 Martie 1912.

(88) 3—3

Directiunea.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie
26 odăi aranjate foarte modern, supraveghiere medicală constantă.
Telephon 88—89
Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Ferencz-körut 29
Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. și 4—5 p. m.
[448] 57— Director-șef
Dr. Cosmutza.

Fabricat din patrie!

Berea de Paști

din berăria lui **RUDOLF HABERMANN, SIBIU** să nu lipsească de Paști de pe masa nimănuia, **câtă vreme mai ajunge depozitul**, se află mai în toate ospătăriile și prăvăliile.

(93) 2—6

TELEGRAMĂ!

Salonul de pălării de modă

JOHANNA JEKELI

Nagyszeben

Strada Măcelarilor 7—9.

Măne sosesc din voiagiul meu de cumpărare, am studiat temeinic ultima modă, expediția mea prezentă va consta din cele mai nouă și aparte **modele originale de Paris și Viena**, poimăne sosește. **Comunicați** aceasta stimatelor mele clientele.

Johanna Jekeli,

Modes.

(94) 2—3

Am onoare a aduce la cunoștința Onoratelor Dame, că sosind acasă din voiagiul meu de procurare, — unde am ales în persoană, — cele mai frumoase și delicate

modeluri originale de Paris și Viena,

asa încât sunt în plăcuta poziție a satisface orice pretensiuni.

Invit prin aceasta Onor. public la vizitarea frumos asortatului meu depozit de **pălării de dame**, precum și în pălării de fetițe, copii, sport și de troteur. Binevoii a Vă convinge despre prețurile cele ieftine.

În așteptarea binevoitorului sprijin, mă recomand

cu toată stima

(84) 3—3

Salonul pentru pălării de dame

Hanna Adleff

Honerusgasse 8.

☛ Reparaturile se execută foarte frumos, de tot ieftin și repede. ☛

Salonul de modă se află în aceeași casă sub firma **Hermina Adleff.**

Nr. 295/1912 prot.

(75) 3-3

Concurs.

Pentru postul vacant de învățător la școala noastră populară gr. or. română din **Ruja**, protopresbiteratul Agnitei, conform ordinului Preavenatului Consistor arhidiecezan dela 21 Febr. a. c. Nr. 1800 Școl. se scrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“ pe lângă următoarele emolumente:

1. Din repartiție dela popor 600 cor. La mai mult comuna bisericească și poporul nu se obligă. Intregirea salariului conform art. de lege XXVII. din 1907 se va cere dela stat pe baza documentelor celui ales.

2. Cărtir în natură la școală și o pivniță.

3. Cinci (5) stânjini lemne de foc din pădurea comunală. De făcutul și adusul lor se va îngriji învățătorul.

4. Relut de grădină 10 cor.

Învățătorul e obligat se instrueze tinerimea adultă și se cânte cu ei în Dumineci și sărbători la sf. liturghie în biserică.

Ceice doresc se ocupe acest post sunt poftiți să trimită rugărele împreună cu documentele de lipsă (Estras de botez, Absolutor, Diploma, Atestatul ultim despre studiile pregătitoare) în termenul indicat subsemnatului oficiu și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în biserică spre a face cunoștință cu poporul.

Agnita, 2 Martie 1912.

Oficiul protopresbiterat gr. or. român al Agnitei, în înțelegere cu comitetul parohial concernent

Ioachim Muntean
protopop.

Licitatiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preavenatul Consistoriu arhidiecezan în 8 Martie 1912 Nr. 2690 Școl., comuna bisericească gr.-cr. **Sâmbăta superioară apuseană** din protopopiatul Făgăraș dă în întreprindere repararea școlii pe calea licitațiunii publice minuente ce se va ținea a treia zi de Paști în 27 Martie v. (9 Aprilie n.) 1912 la 2 ore p. m.

Prețul de strigare 12,524.84 cor.

Planul și preliminarul de spese se poate vedea la oficiul parohial și condițiunile de a pune vadiu 5%.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a alege dintre minus oferenți — pe acela în care are încredere.

Sâmbăta-sup. apus, în 12 Martie 1912.

Spiridon Mardan Chirion Adămoi
paroh. not. com.

Nr. 495/912 Nicolae Borzea
(96) 2-2 protop.

Bănci de școală

se pregătesc în diferite sisteme, pe deplin corăspunzătoare, conform cerințelor igienice. Modelele se pot vedea în fabrica pentru bănci de școală a lui

Wilhelm Connerth
Sibiu, Strada Gușterii 53.

Pictorul D. N. Cabadaieff

cu studii academice și în deosebi specializat în pictura bisericească după ce a pictat aici în Ardeal câteva biserici în mod artistic, s'a așezat în comuna Seliște, comitatul Sibiiului, unde primește comenzi, relativ la pictura bisericească, adică: **Iconostase, steaguri, epitaful, icoane singuratiche**, și întreaga biserică.

Doritorii au a se adresa la:

D. N. Cabadaieff

(383) 27—

strada Valea

Szelistye—Szebenmegye.

Anunț de licitațiune.

În 9 Aprilie st. n. (a III zi de Paști) la orele 2 d. m. se va da prin licitațiune minuendă în întreprindere **edificarea bisericii gr.-or. din Armeni**, tractul Mercurei.

Prețul de strigare: 28.500 cor.

După această sumă are să se depună vadiu de 10% în hârtii de valoare sau în bani gata.

Licitațiunea se va ținea în edificiul școlii.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea la oficiul parohial.

Piatra, cărămida și nășipul le dă comuna bisericească. (91) 3-3

Armeni, la 24 Martie 1912.

Vasile Spătar
preot.

George Cinăzan
epitrop.

Români! Replantați viile cu altoi dela firmă română!

„Mugurul“,

însoțire economică, Elisabetopole (Erzsébetváros) Kisküküllő vármegye.

Altoi de vie

calitate distinsă pe lângă prețurile cele mai moderate, soiuri de vin și de masă, viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină

se află de vânzare la

Insoțirea economică

„Mugurul“,

Elisabetopole (Erzsébetváros) Kisküküllő vm.

(455)

Material disponibil în altoi peste

34—

trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune!

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condiții de plată!

La cerere prețurent și instrucțiuni gratis și franco!

Români! Trimiteți băieții la cursul practic de altoit!

VINUL

de pe coastele dealurilor **Șiria-Maderat** este deja cunoscut ca **cel mai bun**, deci care voește **vin bun și curat** să se adreseze mie cu toată încrederea și-l voui servi cât se poate mai conștientios.

Vinurile le expedez dela **50 litre în sus** cu următoarele prețuri — în butoaiele mele proprii — pe lângă rambursă:

Vin de masă alb din 1911	56 fil.
Vin de desert alb din 1911	58 „
Vin de masă alb din 1910	60 „
Vin de desert alb din 1910	64 „
Vinuri vechi de 3-6 ani	72-78 fil.

Prețurile se înțeleg per litru loco Șiria. Promițând onor. public o servire culantă și conștientioasă, Vă rog a mă cerceta cu On. D-Voastre comande.

Telegram: Socaciu Világos.

Telefon Nr. 23.

(81) 2—

Cu deosebită stimă:

George Socaciu,

producător de vin.

Világos (comitatul Arad).

Ingrijiti-vă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă este a se înscrie de membru la

„Asociația Esehiană de ajutoare reciprocă“.

La această asociație poate să se facă membru oricare persoană dela etatea de 21—80 ani. Pe lângă o taxă lunară de 1 cor. și taxa de cazurile de moarte, deja după un an de membru i-se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor., iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membru, prin oarecare nenorocire neputincios de muncă, i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor. Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata 2000 cor., însă dispunând membrul că suma de 2000 cor. după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului pânăce trăiește o rentă lunară de 50 cor. Peste 1400 coroane taxe pentru cazuri de moarte membrul nu e obligat a solvi. Membrii dela etatea de 60—80 ani cel mult 1600 cor. Acești membri însă n'au drept la rente.

După 3 ani de membru toate plătirile se pot sistă rămânând membrul asigurat pe o sumă mai mică. Se pot semnă 1—2 cote (2000—4000 cor.) Atestat medical nu se recere.

Pe lângă solviri lunare moderate și taxe de măritisuri, poate fiecare a și asigură fetele, dacă acestea n'au trecut etatea de 21 ani. Se pot semnă 1—2 cote (2000—4000 cor.) Dacă o fată după 3 ani de membru rămâne orfană, înceată solvirea taxelor, iar la măritis, fata primește suma asigurată, ori dacă nu se mărită, la împlinirea etății de 24 de ani. Fetele mici plătesc taxe foarte mici, așa că se pot înscrie chiar încă după naștere.

Răposând o fată după 3 ani de membru, solvim erezilor suma asigurată.

Liquidările se fac strict în sensul statutelor.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cote semnate până la 15.000.000 cor. și 215.000 cor. fond de garanță.

Prospecte și blanchete trimitem grauit.

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de facreiere în toate comunele.

Asociația Esehiană de ajutorare reciprocă.

Direcțiunea pentru Ungaria:

(474) 7—

Timișoara (Temesvár, Hunyadi-uteza 4 szám).

130 filiale proprii în
patrie și străinătate.

GHETELE „TURUL“

(89) 3-10

sunt

de clasa primă, elegante și de mare preț.

„TURUL“, fabrică de ghete,

societate pe acții în

Timișoara.

Cea mai mare fabrică de ghete din monarhie.

Filială: **SIBIU,**

Str. Cisnădiei Nr 20.